

בשעה שמתעסק לבערו מן העולם בערב פסח או בחול המועד ואין לחוש שמא ישכח ויאכלנה כיון שכל עצמו אינו מתעסק בו אלא כדי לבערו מן העולם היאך ישכח ויאכלנה^{טז}. ואם מצא כשבת או ביום טוב חמצו של נכרי שנתגלגל אלנו לא ידחפנו בקנה שהרי מטלמל מוקצה שאסור לטלמל מוקצה^{טז} אפילו על ידי דבר אחר^{טז} כמו שנתבאר בס' שו"א^{טז} אלא יבפה עליו כלי עד הערב^{טז} ואז ידחפנו בקנה אלנו של נכרי או לרשות הריבם:

ח מצא פת בביתו בפסח^{טז} ואינו יודע אם חמץ או מצה הרי הוא מותר אפילו באכילה שבוודאי מצה היא^{טז} שהרי ברק כל הבית קודם הפסח ובעוד כל החמץ שהיה בו^{טז} ואפילו מצא פת זו בגומא או בחור אין חוששין שמא לא ראה אותה בשעת הברקה שמן הסתם ברק כרינו בחורין ובסדקים^{טז} כמו שנתבאר בס' תל"צ^{טז} ע"ש כמו דברים אמורים כשהגומא היא מגולה שבוודאי ראה אותה כשברק ומן הסתם ברק בתוכה אבל אם מצא פת בגומא שאינו נראית לכל כגון שמצא בחריץ שבשולי התיבה והוא מכוסה בקרשי שולי התיבה ואין נראה לכל שיש שם חריץ יש לחוש שמא פת זו היא חמץ^{טז} והייב לבערו מן העולם מיד.

ואפילו מצא פת באמצע הבית אלא שהיא מעופשת אם היא בענין שאי אפשר לה להתעפש משנכנס הפסח (או משעה שאפה מצות כומן הזה שאופין קודם הפסח) הרי ניכר הרבה שבוודאי היא של חמץ והייב לבערה מיד אבל אם עברו כל כך מימי הפסח (או משעה שאפה המצות) בענין שיש לתלות שנתעפשה בשהייתה משנכנס הפסח (או משעה שאפה המצות) עד עתה תולין להקל ומותרת אפילו באכילה^{טז} כיון שברק את הבית קודם הפסח^{טז} ואם נוהגין באותו בית לאפות בפסח פת חמה בכל יום תולין להקל אפילו אם פת זו שמצא היא מעופשת הרבה שאנו אמורים פת חמה אפה בכל יום ויום והינה פת החמה על פת זו שמצא ולכך הרבחה להתעפש^{טז}:

תמז דין תערובות חמץ בתוך הפסח וכו' ס"ג סעיפים:

א אף על פ"א שכל איסורין שבתורה שנתערבו אינן איסורין תערובתן אלא כדי ליתן מעם בתערובות^{טז} דהיינו עד ששיים^{טז} אבל חמץ שנתערב בתוך הפסח^{טז} דהיינו מליא

עב גמרא יא, א. תרומת הרשן שם. מ"א שם. וראה גם לעיל ס' תלה ס"ב. ס' תנה ס"ג. לקמן ס' תנא

ס"ג.
עג ריב"ש שם. ור"א ס"ג.

עד מ"א ס"ג ו.

עה ספקי יד. וראה גם לעיל ס' תנה ס"ג וש"נ.
עו וירושלמי שם. ריב"ש שם. שו"ע שם. וברלעיל רש

ס"ה.
עז ואם מצא בביתו לאחר הפסח נתבאר לקמן ס' תנה ס"ה.

עח גמרא דף ד, א. מור וש"ע ס"ד.

עט רש"י שם מ"ה בדר הבית. מ"א ס"ג ו.

פ ד"א שם. ס"ח ס"ג ו.

פא ספקי א וס"ח.

פב תוס' נדה נג, ב ד"ה בגומא. מ"א שם.

פג גמרא שם. מור וש"ע שם.
פד רש"י שם ד"ה א. הכי.
פה גמרא שם. מור וש"ע שם.

סימן תמז

א בקובץ ידיל תורה (ג) חוב' י (ראה מבוא שם) הפסח תעלמי כתיב הרחק מהר"ל של סימן ה', באיזה שניו לשון ובחוספת מי"מ וציונים. כן נרפס כתיב כמה מהנהרותו בהע"ב תתלה על' 117. עיקרי השתיים וכן הב"מ וציונים יועתקו לקמן בשוה"ל (באותיות מנהגות, כשאר דב"מ שכרפוס ראשון).

ב רבי יוחנן ורש לקח כמ, ב. מור וש"ע ויד' ס' צח ס"א.

ג רבא תולין צנ, רע"ב. מור וש"ע שם.

ד רבא ל, רע"א. מור וש"ע ס"א.

הלכות פסח תמו

קסמ

מ"ו¹ עד מוצאי יו"ט האחרון של פסח² כיון שהחמירה בו תורה לענוש כרת³ ולעבור עליו כבל רהייר ובל ימצא ובני אדם מחמת שהן גילין בו כל השנה הן קרובין לשכחה⁴ לפיכך התורה והיארו בו חכמים שאוסר תערובתו במשהו⁵ בין באכילה בין בהנאה⁶ (א) בין שנתערב יבש בכיבש⁷ (פי' שנתערב צונן בצונן או חם בחם בלא רומב אבל אם הן מנוחין ברומב רותח היינו לה בלח שהרי נפלט מעם האיסור בתוך ההיתר כמו שיתבאר⁸) כגון פרוסת⁹ פת של תבואה מחומצת שנתערב באלף פרוסות של מצה ובין שנתערב לה בלח כגון שכר מתבואה מחומצת¹⁰ שנפל לתוך מוי דבש של פסח בין שנתערב בשאינו מינו ובין שנתערב במינו¹¹ דהיינו ששניהן שוין במעמן¹² כגון חתיכת פת שנלוושה מקמח של תבואה מחומצת שנפלה לקרירה מצה מבושלת ואפילו אין בתערובת כלום ממשות החמץ כגון שהוא מכיר את חתיכת חמץ שנפלה לקרירה והסירה מן הקרירה מיד אף על פי כן מעט משהו שנפלט ממנה לתוך הקרירה אוסר¹³ בהנאה אפילו את המצה ששוהה לה במעט¹⁴.

ומכל מקום אם אין ממשות החמץ כלום בתערובת אפילו משהו יש מתירין¹⁵ למכור לנכרי כל התערובת (אם הוא דבר שאין לחוש שמא יהזור הנכרי וימכור התערובת לישראל אחר שאינו יודע שיש בו תערובת חמץ ויאכלנה בפסח¹⁶ כמו שנתבאר בס' המ"ב¹⁷)

קונטרס אחרון

(8) בין שנתערב יבש בכיבש בו כן משמע בשו"ע¹⁸ שהביא דיעה ראשונה בסתם¹⁹, וכן פסקו החק יעקב²⁰ ואילה זוטא²¹, וכן כתב הט"ז בי"ד סי' צ"ב²², וכן משמע במ"א סימן נ"א סוף ס"ק ל"ד²³ וסי' תס"ז ס"ק ל"ג²⁴, וכן משמע בשאר כל אחרונים, ועיין במנחת יעקב כלל ל"ט²⁵ שהביא ראיות שכן דעת השו"ע, וכן הוא באילה זוטא²⁶:

כמל גם בשאר איסורים, כדלקמן ס"כ.
יד ראה לעיל ס' תמב ס"ט.
טו רבא שם. מור ושול"ע עם ולענין יבש בכיבש בשאינו מינו, ראה מ"א ס' תמו סוף ס"ק יג. ה"י כאן ס"ק מה.
טז ש"ך י"ד ס' צח ס"ק ה. וראה גם לעיל ס' תמב ס"ג.
יז שול"ת הרשב"א ח"א ס' לו ס' ג (רק באכילה) ואנן קי"ל גם בהנאה, כדלעיל). פ"ד ר"ח ריש ס"א.
יח רשב"א שם ס"ג ל.
יט מודרכי רמז תקנה, בשם תשובת רבינו יהיאל מפרי"ש. הראב"ד בתוס' דעים ס' לג. שו"ע סי' תסו ס"א. וז"ל לקמן ס' תמו ס"ב. ובק"מ ס"ק ב. ה. וראה פנמי יעקב לו ע' כג.
כ ירושלמי ערילת פ"ג מ"ה סוף ה"א. תוס' ובמנחת פ"א, ב"ה כולן, ש"ך י"ד ס' קו ס"ק ב.
כא סעף יש (לענין תערובת חמץ שנכר עליו הפסח), וש"ל. וראה גם לקמן ס' תמו ס"ב וש"ל.

ה תמו' ע"ז מ, ב סו"ה רבא. רא"ש פסחים פ"ב ס' ה. מור ושול"ע ס"ב.
1 כדלקמן ס' תמו ס"ב, ב ר"ה שלא בנינו. לבוש תערובת חמץ משהו, אבל לא לאכול.
2 שמות יב. מור רמב"ם פ"א ה"א.
3 ראה גם לעיל ס' תמא ס"ה.
4 ספ"ג ל"ת עק (כפ, רע"ה). עולת שבת ס"א. מעט הא' ותג' גם כרש"י כפ, ב ר"ה שלא בנינו. לבוש ס"א וט"א ס"ק א. מעט חב' גם בתוס' חולק צו, א ר"ה אנו, ובשול"ת הרשב"א ס"ב ל.
5 י ר"ף ע"ז פ"ה (א, ת), א לפירוש הר"ן ש"ך ר"ה גורסין. רא"ש שם פ"ה ס' ל. מור ושול"ע שם. וראה לעיל ס' תמו ק"א סוף ס"ב, שכן סבורים גם רבינו יהיאל מפרי"ש המדרכי. וראה לקמן ס' תמו ס"ג.
6 יא ר"ף שם, לפירוש המור י"ד ס' קפ. הרשב"א בתורת הבית בית ד שער ראשון (י, ב), ובשול"ת ח"א ס"ב²⁷. ג. דעת הא' בשו"ע ס"ט. וראה ק"מ ס"ק א. יב סוף ד' ויא"ק.
7 יג ב"ח ס"ד ר"ה המין שנתערב. מ"א ס"ק ב ר"ה וכו'. משא"כ כבר שנתערב בכשרות היו דבר שכמנן ואינו

צינונים לקונטרס אחרון

ו ר"ה גם מ"ש.
2 ס"ק טז (הובא גם לקמן ק"א ריש ס"ק ג).
3 ח שם, לפי הכלל הדיעקך כדעת הראשונה שהביא בסתם (הובא גם לקמן שם).

א סעף ט.
ב ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל עג.
ג ס"ק מה.
ד ס"ק טז.
ה סוף ע"ז טז.

הלכות פסח תמו

קע

שהרי אין הנכרי מוסף לו דמים בעד מעם החמץ משהו שבתוכו ונמצא שאינו נהנה כלל מהחמץ.

רק שיהיה למכור כל התערובת תיכף ומיד³⁰ שנתערב בו החמץ שאסור להשהותו בפסח (אלא אם כן הוא יום שמיני של פסח כמו שיתבאר בס' תס"ז³¹) שגמא ישבה ויאכלנו³² ואע"פ שכל מאכלת אסורות מותר להשהותן³³ זמן מועט כמו הודש או שני חדשים ואין הוששין שגמא ישבה ויאכלנו כמו שנתבאר ביו"ד סי' נ"ז³⁴ מכל מקום חמץ כיון שהוא רגיל בו כל השנה יש לחוש יותר לשכחה³⁵ ולפיכך החמירו בו חומרות הרבה וגדרו כמה גדרים כדי להתרחק ממנו³⁶ ולכך אין ללמוד ממנו לשאר איסורי תורה.

אבל אם יש בתערובות משהו ממשות חמץ³⁷ והוא מעורב בו כעין תערובות לח בלח שהן נבללן יפה שאי אפשר להפרידן זה מזה כגון קמח מתבואה חמוצה שנתערב ונבלל עם קמח של תבואה שאינה חמוצה³⁸ שהקמח הוא נימח³⁹ ונבלל בכל הקמח של היתר ואי אפשר למעט קמח מן התערובת שלא יהיה בו משהו מן קמח של איסור אסור למכור לנכרי כל התערובות אפילו חוץ מדמי איסור שבו דהיינו שלא יטול ממנו דמים רק מה שהתערובת היה שזה קודם שנתערב החמץ בתוכו⁴⁰.

לפי שלא התירו חכמים לעשות כן אלא בחמץ שנתערב יבש ביבש⁴¹ דהיינו כבר של חמץ שנתערב עם שני ככרות של מצה⁴² שהאיסור וההיתר אינן נבללן זה בזה אלא כל אחד ואחד עומד בפני עצמו רק שאין אנו מכירין את האיסור ואילו היינו מכירין אותו היה אפשר להפרידו משם ולפיכך כשמוכרו לנכרי חוץ מדמי איסור שבו כיון שאינו נזמל דמים בעד האיסור הרי זה כאלו מפרידו מן ההיתר⁴³ אבל כל שהאיסור מעורב בהיתר כעין תערובות לח בלח שאי אפשר להפרידן זה מזה לא התירו חכמים לעשות כן אלא צריך לבער כל התערובות מן העולם מיד אלא אם כן אין בתערובות כלום ממשות החמץ אלא מעט משהו שנזמל ממנו לתוך התערובת.

כב כדלעיל סי' ט"ב (שאם אמר למכור צריך לשרפו מיד). וראה לעיל סי' תלד סי' ז' וסי' תמה סי' א', שבשש חובב כל יראה וכל ימצא או חובב תשבתו ואינו מנכר טוד עובר על כל תע' ורנע וש"נ. וראה הענין בתתע' ע' 34.

כג סעף כה.
כד ראי' בס' שם. ש"ת חכם צבי סי' פו ר"ה ובמדרשו. שאין כן רק הענין ה' דלעיל סי' תלא סי' ד. וראה לעיל סי' תנב ק"א סי' ט' (ר"ה וכו'), וסי' תמו ק"א סי' א' (ר"ה אבל), ושם סי' ט' (ר"ה איברא), שלכן אין לברך על ביעורו, ואם עבר עליו והפסח אין קונסים אותו לאסרו בראש, ואין לשרפו ביו"ט.

כה ראה קשיטת הדת' ב' א ר"ה אור.
כו סימן זה בשע"ק לא הגיע לדעתו, וראה ש"ך שם סי' טו. בספי אר"ח ע' 78. לעיל סי' תלה סי' ד. סי' תמו ק"א סי' א' (ר"ה אבל).
כז תוס' שם.

כח כדלעיל בתחלת הסעף (לענין איסור תערובת ממשות), לעיל סי' תלא סי' ד' (לענין חובת כתיבה וביעור), לעיל סי' תנא סי' א' (לענין כלים של חמץ בפסח).

כט משמעות המודדני רמז תקס. הובא במ"א סי' תמה סי' ג' ח"י שם סי' ג' ונתבאר בק"א סי' ב'.

ל תוס' זכחיים ע"ג א ר"ה ר"י. ש"ת רשב"א ח"א סי' רפג. (הובאו בפרי"ח סי' ר"ה ודע שהרשב"א. ש"ך י"ד סי' ט' קפ סי' ג'). תרומת הדשן סי' קיד, בשם הסמ"ג ל"ת קלה (ג, א). ומ"א סי' תל. וראה ח"י שם סי' א.
לא משא"כ פי"ר, אף שהא דק מאד, כדלעיל סי' תנב ק"א סי' טו.

לב ולענין חובב הביעור בפסח, ואמרו כשעבר עליו הפסח, נתבאר לעיל סי' תנב סי' ג'.

לג ח"י סק"ג וסקמ"ד, שרין תערובת חמץ כגון דין וין נטף (ע"ז ע"ג, א. מור שרע"ז י"ד סי' קלד סי' ב'), שהבית בחביות מותר למכור לנכרי חוץ מדמי איסור שבו (ורק וין כיון אמור). וכ"ה בשאר אמורים שאין נבללים (ירושלמי עירלה פ"ג סוף ה"א. תוס' יבמות פ"ג, ב ר"ה מולן. ש"ך י"ד סי' קי סי' ב'), וכ"ה לקמן סי' ט"ב. לעיל סי' תמה סי' טו. וראה ק"א סי' ג' ודעם שלענין זה אין החמץ חמור משאר איסורים שאין נבללים.

לד היינו אפילו אינו נבלל בששים רק ברוב, ואפילו כבר (ולא רק פרוסה כדלעיל) שהוא דבר שבמנין (כדלעיל סי' ט"ב) שאינו נבלל ברוב ולא באלק' (כמו הבית בחביות דלעיל).

לה ראה רש"י ע"ז שם ר"ה הכית ברבית. ו"ן שם (ל', ב) ר"ה הלכה למעשה (כאילו הוכרת ונשלח). פרישה י"ד סי' קלד סי' ג'.

הלכות פסח תמו

קעא

ויש אומרים¹² דקמח שנתערב אין לו דין תערובת לח בלח שאסור למכור התערובת לנכרי חוץ מדמי איסור שבו אלא יש לו דין תערובת יבש ביבש אלא אם כן נתערב תבואה מחומצת כתבואה שאינה מחומצת ומחן את התערובת אוי יש להקמח היוצא ממנו דין תערובות לח בלח שעל ידי המחיצה מתערבין ונבללין יפה הקמח של איסור עם הקמח של היתר¹³ ויש לשמוך על דבריהם במקום הפסד מרובה¹⁴:

ב אבל יש חולקין¹⁵ על כל זה ואומרים דאפילו אין בתערובת כלום ממשות החמין אלא שנפלט לשם טעם חמין משהו אסור למכרו לנכרי אלא שורפין כל התערובת¹⁶ מיד¹⁷ וכן נוהגין במדינות אלו¹⁸ ואין לשנות המנהג אלא אם כן יש הפסד (ג) גדול (מאר) שאו יש לשמוך על סברא הראשונה¹⁹.

קונטרס אחרון

(ב) גדול מאד בו זה פשוט, כיון שהשו"ע¹ מתייר לכתחלה, ואף רמ"א² לא נחלק עליו אלא מחמת המנהג אבל מעיקר הדין הוא כפסק השו"ע, כמו שהאריך המ"א בסס"ז ת"ג³ לתמוה על המנהג זה⁴, והעלה שטעם המנהג הוא משום דאסור להאכיל איסורי הנאה לנכרי לפיכך אסור למכרו חוץ מדמי איסור שבו. ובודאי זה אינו אלא חומרא בעלמא שנהגו להתמיר גבי חמין, ולא בשאר איסורי הנאה, שכולם אסורים להאכילו לנכרי ואפילו לבהמת הפקר, כמ"ש ביו"ד סי' צ"ד, עיי"ש בט"ז סוף סק"ד בשם איסור והיתר ד' ורש"ל⁵ ותורת חטאת⁶, וכ"מ במשנה סוף תמורה ד' כמ"ש הפרי חדש שם⁷, ואעפ"כ מותר למכרו לנכרי חוץ מדמי איסור שבהן⁸. כגון יין נסך שנתערב בשאינו מינו⁹ ואין בתערובת ו' חלקים¹⁰ כנגדו שיש שם טעם ומראה כ"י יין כמ"ש רמ"א ביו"ד סי' קל"ד סעיף ה' בהג"ה כ"י, עיי"ש בשו"ך כ"ד, וכ"ש וק"ו בחמין משהו כ"ה.

סי' וכו' לקמן סי' תסו סכ"ו. וראה לעיל סי' תפ"ב סי"ט, אם תקנה זו מועלת כשאפ"א או בישראל בחליים של חמין. מ תרומת הדין ח"ב סי' קסד. רמ"א שם. מא כדלעיל סי' א' (לדעת המותרת מכירה). מג תרומת הדין שם. רמ"א סי' תסו ס"ו. מו משמע שנתבאר בקי"א סי' ב. וכו' לקמן סי' תסו סכ"ז. וכן הקילו במקום שיש עוד מעטים להקל, כדלקמן שם וש"נ.

לו תרומת פ"ג מר"ל תרומת ח"ד (קמח לקמח). פ"ח סי' ט"ז ד"ה ודע שהרשב"א, וס"ח ס"ח תנ"ג סי' ב (אפילו כשנשתנו יוד, כדלקמן סי' תנ"ג סי"ט), נמשמעות הסוף סי' רכ"ב (ע' רלא). לז מ"ז שם ברע"ת השו"ע. וראה לקמן סי' תנ"ג סי"ט, שד"ת המכ"ס שם, גם כשנשתנו יוד יש להם דין יבש ביבש (לענין חזר ויעור), עד שנאפו יוד. לח פ"ח שם. לט מודרי רמז תקם בשם דר"מ. רמ"א סי' א. וס"ח תסו

ציונים לקונטרס אחרון

(ע"ז עד, א. וכו' לעיל סי' תמ"ב ק"א סי' ב ושי"ג) היינו דוקא מין במינו, משא"כ באינו מינו מותר למכור לנכרי אפילו בנותן טעם ומראה (כדלח"ל בסמוך), ואין חוששים בזה לאיסור להאכיל לנכרי איסורי הנאה, ורק בחמין החמור (גם בחטא שנמצאה בתרנגול, שהוא מין בשאינו מינו ומשנה) כשאינו אסור במשהו רק בנותן טעם, כמבואר ביו"ד סי' קל"ד ס"ג, כא כשהוא יין במים נותן טעם עד ו' חלקים, כמבואר שם סי"ה, כב ראה מקואות פ"ז משנה ה (לענין מים שאובים). כג ואם אין במים כשיעור היה מוכר הכל לעכ"ם חוץ מדמי יין נסך שבו. כד סי' כג, שמשמע שמיידי אף ביון נסך (דלא כט"ז שם סי' ט) בשם רש"ל). ראה פתחת פרי מגדים להל' פסח ח"ג פ"ג אות ז. העי"ב שם ע' קעה. כה חטה שנמצאה בתרנגולת, דלא זו בלבד דהוי מינו בשאינו מינו אלא אף זאת דהוי משהו, שכל זה מותר מריגא גם ביון נסך, וכאן לא נהגו

ט לכללות קונטרס אחרון זה, ראה העי"ב (ירוש"י) ח"י ע' קעב ואילך. י סי' תסו ס"י, יא שם (ולח"ל יתבאר הטעם שברס"י תמו אסר מריגא). יב סי' יב ד"ה ובמעגלי צדק. יג שהמ"א אינו מחלק בין חטה שנמצאה בתרנגולת לבין כלים שנתבשל בהן חמין, ותמה על מה שמותר להחם בהן מים חמין לרחיצה (כדלקמן סי' ושי"ג) ואסור למכור התרנגולת לנכרי, והעלה שטעם המנהג שלא למכור הוא כדלהלן. יד הארוך כלל כא סי"ב, ושערי דורא כלל פה. טו ים של שלמה חולין פ"ח ריש סמ"ו. טז כלל פה סי"ג. זז לד, א: כל הנקבין לא ישרפו. יח סי' י: שאפילו ישרפין אסור וכ"ש להשליכו לשיק (ולענין חמין בפסח, ראה לעיל סי' תמה סי"ג וסי"ה). יט שמה שאסור למכור לנכרי יין נסך שנתערב ביון

קונטרס אחרון

ובפרט שיש אומרים (הר"ן¹² בשם הראשונים והובא בפרי חדש סי' תס"ז) שכל איסורין לסתם יינן מדמינן להו¹³ דאפילו יין ביין שרי. והוה בודאי ג"כ דעת הרשב"ם וראב"ה¹⁴, שהביא המרדכי בפרק כל הצלמים¹⁵ ובהגהת יימוני סוף הלכות חמץ, דהולכת הנאה לים הגני שבחמץ, והוא הדין למכור לנכרי חוץ מדמי איסור, כדאיתא שם בהדיא בראיה שהביא ראב"ה¹⁶ ? ורשב"ם מהירושלמי¹⁷ ע"ש בהגהות מיימוניות, אלמא דבלח בלח נמי מהני תקנתא דר' שמעון בן גמליאל¹⁸ ודר' אליעזר¹⁹, משום דלסתם יינן מדמינן לה²⁰, כמו חרס הדריוני שבירושלמי שהביא ראב"ה ראה ממנו.

אלא דאנן לא קיייל הכי בלח בלח²¹, אלא כמ"ש המרדכי בפרק כל שעה²² דליין נסך מדמינן לה²³. ואף ר"י מפרשי²⁴ לא נחלק בזה אלא דמיקל משום שאין ממשות החטה כלום בתרנגולת, וכ"פ בש"ע סי' תס"ז²⁵, אבל בש"ע כאן בסי' תמ"ז²⁶ מיירי בלח בלח ממש, דאף ר"י מפרשי²⁷ מודה בזה, כדמשמע מלשון המרדכי שחידש דטיפה דהלוחית²⁸ כו', מכלל דר"י מפרשי²⁹ לא ס"ל הכי ולכן הוא מתיר, דו"ק ותשכת דהכי ס"ל (עיינן באשל אברהם³⁰ שנדחק בדבריו השיע"י³¹ והשיג על הפרי חדש³² ולפי מ"ש ניהא).

והשו"ע³³ הולך לשיטתו שבו"ד סי' קל"ד³⁴ פסק הבי"י³⁵ דתקנתא דר' אליעזר ודרבי שמעון בן גמליאל לא מהני ביין ביין, וכן הוא הסכמת האחרונים שם³⁶. והוה ג"כ כוונת רמ"א בדרכי משה³⁷ שהביא בתחילה דעת הרשב"ם וראב"ה³⁸ שבמרדכי³⁹ פרק כל שעה, שחולק על ר"י מפרשי⁴⁰ דאפילו

ציונים לקונטרס אחרון

מא רסביי החטה היא חמץ (היינו שמחשיב זאת לממשות ולא רק טעמו ולכן אסור), וכל המחלוקת בין הר"י מפרשי⁴¹ להר"י מרדכי (שבמרדכי שם) היא, אם החטה בתרנגולת היא רק טעמו ומותר למכור או אף ממשו ואסור למכור. וראה גם לעיל סי' תמו ק"א סוף ס"ק ב.
 מב (ברורא) פסחים ל, א (סי' 1 אות ב).
 מג שברסי' תמו אסר בהנאה תערובת משהו ובסי' תסז סיי התיר למכור לנכרי התרנגולת שנמצאה בה חטה.
 מד סי' תמו ס"א, שחילק שברסי' תמו מיירי שהמשהו השביח התערובות ובסי' תסז סיי מיירי שהחטה לא השיבחה התרנגולת.
 מה ענה בא להוכיח שאף לענין הולכת הנאה לים המלח לא קיייל כרשב"ם וראב"ה (נדלח כח"י ס"ק ב שבוה פסק כוונתייהו).

מז סוף סי' ב, שגם התקנה של רבי אלעזר (ע"ז מט, א — להשליך הנאה לים המלח) לא מהני אלא בתערובת סתם יינן ביין ולא בתערובת יין נסך ביין (כמו התקנה של מכירה חוץ מדמי איסור שבו), ולכן שפיר מוכיח מהמרדכי בפרק כל שעה (שאף המתירים מודים שאסור למכור לנכרי תערובת חמץ לח בלח חוץ מדמי איסור שבו), דלא קיייל כרשב"ם וראב"ה (שהתירו ע"י הולכת הנאה לים המלח), ואינו מחלק בין ב' תקנות אלו (וראה בפנים סוף סי' ב, והיינו דוקא בע"ז, משא"כ בשאר איסורים קיייל שפריון אינו מועיל, אף במקום שמוגלת מכירה חוץ מדמי איסור שבו).
 מו ד"ה יין נסך גמור שתערובת היתרה, שהוכיח מלשון הרי"ף ורמב"ם ורא"ש דלקמן, שאינם מחלקים בין ב' התקנות האלו (לענין ע"ז).
 מט ש"ך שם ס"ק ט וס"ק יא.
 מז ס"ק ב.

נ אצ"ל: פרק כל הצלמים [רמן תמא], ואח"כ הביא דעת המרדכי פרק כל שעה [רמן תקס] כו'.

לאסור אלא מחומרת חמץ (והטעם שהחמירו בחמץ יותר מיין נסך, לאסור למכור חוץ כו' אף מין בשאנו מינו ואף במשהו, יתבאר לקמן ק"א סוף ס"ק א).
 כז ע"ז ס"ב (כב, ב בסוף דיבור הראשון).
 כח דקיייל (ע"ז ע"ד, א) שדוקא בסתם יינן מותר למכור לנכרי תערובת יין ביין חוץ מדמי איסור שבו, והר"ן סובר שכן הוא גם בשאר איסורים, וא"כ מותר למכור בספסח אפילו לנכרי תערובת ממשות חמץ. ואף שלא קיייל הכי (רק בחמץ שעבר עליו הפסח, כדלעיל סי' תמב ק"א ס"ק ב), מ"מ יש לצרף דעה זו להתיר למכור טעמו ולא ממשו.
 כח סי' תיד כשמ רשב"ם (בתוס' יבמות פא, ב ד"ה כולן).

כט רמן תמא.
 ל ראב"ה שם הביא ראה לרשב"ם מהירושלמי שהתירו למכור לנכרי חרס הדריוני חוץ מדמי יין נסך שבו. ומהו מוכח שרשב"ם התיר למכור תערובת חמץ לנכרי חוץ מדמי איסור שבו. וא"כ אפשר לצרף גם דעה זו להתיר את מכירת תערובת טעמו ולא ממשו.
 לא ערלה פ"ג סוף ה"א.
 לב ע"ז ע"ד, א (למכור לנכרי חוץ מדמי איסור שבו).

לג ע"ז מט, א (ע"י הולכת הנאה לים המלח).
 לד כדעת הר"ן דלעיל.
 לה ראה גם לעיל סי' תמב ק"א ס"ק ב.
 לו רמן תקס (בשם רשב"ם). לאסור למכור לנכרי בתרנגולת שנמצאה בה חטה בפסח חוץ כו', לז שאסור למכור לנכרי תערובת יין ביין חוץ כו' (ע"ז ע"ד, א).

לח המובא במרדכי שם רמן תקנה, שמתיר למכור התרנגולת לנכרי חוץ כו'.
 לט טעני' י.
 מ שאוסר תערובת משהו חמץ גם בהנאה, ומשמע אפילו למכור לנכרי חוץ כו' ואפילו ע"י הולכת הנאה לים המלח.

הלכות פסח תמו

עג

אבל בתערוכת (א) יבש ביבש לדברי הכל יכול למכור לנכרי חוץ מרמי איסור שבו כמו שנתבאר.¹⁰⁰

קונטרס אחרון

תרנגולת שנמצא בה חטה אסור למכורה, ובלח בלח ממש אף ר"י מפרי"ז מודה משום דליין נסך מדימין לה, וה"ה דאין פדיון מועיל⁹⁹, לפסק הש"ע ביר"ד¹⁰¹ שפסק כר"י¹⁰² ורמב"ם¹⁰³ ורא"ש¹⁰⁴, והיינו דלא כרשב"ם וראב"ה דס"ל דאף תקנתא דרשב"ג מהני בשאר איסורין אפי' בלח בלח כמו גבי סתם יינו, כמבואר בראיה שהביא ראב"ה ורשב"ם, עיין היטב בכל המקומות שזמתי וטראה שכן הוא. ובוה עלו כהוגן דברי הש"ע ורמ"א ושאר כל אחרונים ז"ל, דלא חקק יעקב¹⁰⁵ דאשתמיטתיה מקור הדין של רשב"ם וראב"ה¹⁰⁶, ולא ראה אלא מ"ש באיסור והיתר בשמם¹⁰⁷, כדמשמע בהדיא מלשונו, וגם אשתמיטתיה מ"ש רמ"א בדרכי משה, שהביא המרדכי פרק כל הצלמים ואפי' לא פסק כן מטעם שנתבאר, וזה גרס לו להשיג על רמ"א שלא כדא:

(ב) **יבש ביבש לדי' בו למכרן אפילו**¹⁰⁸ בו עיין¹⁰⁹ במ"א סס"י תנ"ס¹¹⁰, דמשמע לכאורה, דלפי דבריו שטעם המנהג הוא משום דאסור להנות לנכרי, א"כ ה"ה ליבש ביבש אין למכור לנכרי חוץ מרמי איסור שבו¹¹¹ (ומהשמטת אחרונים תקנה זו אין להביא ראיה לה, שהרי השו"ע בוראי ס"ל הכי כמ"ש סימן תס"ז סעיף י'¹¹², ואפי' לא הוזכר תקנה זו ביבש ביבש. עיין באל"י זוטא¹¹³ ובמנחת יעקב¹¹⁴ שדעת הש"ע דלא כיש אומרים שבסעיף ט'¹¹⁵), וכן וכל הבלוע מחמץ אסור¹¹⁶ למכור לנכרי בפסח דמתנה לנכרי שיהנה מטעם החמץ שיפלוט לתוך תבשילו בו ביום. ומ"מ לענין דינא פשיטא דאין להתמיר בכל זה, שהרי אף להמ"א אין זה אלא חומרא בעלמא כמ"ש לעיל¹¹⁷. ובפרט שבמ"א אינו מפורש לאיסור¹¹⁸, ובשאר אחרונים מפורש [ל]היתר. מכירת כלים התירו הפרי חדש¹¹⁹ ואלי זוטא¹²⁰ בשם אחרונים בסס"י ת"ג, וכ"כ בחק יעקב ס"ק י"ח בשם תרומת הדשן¹²¹ שכל שמוטרו להשתחוה מותר להנות מטעם בפסח, וכלי חמץ מותר להשהותו א"כ מותר ליהנות מהן דהיינו למכור לנכרי, וכ"פ הרמ"א בדרכי משה סס"י תנ"ס¹²², וזהו ג"כ כוונתו בהג"ה¹²³ כמ"ש המ"א

מד לעיל סעיף א.

ציונים לקונטרס אחרון

א ס"ק יב ד"ה ובמעגלי צדק. וכדלעיל קו"א ריש ס"ק ב.
ב ומהו א"כ הטעם שכאן בפנים אסור מטעם זה בלח בלח (אפילו בטעמו ולא ממש) והיתר ביבש ביבש (אפילו ממשו).
ג שהתיר אפילו בלח בלח, ולא חשש לפגתה זה. סד סי' תסז סי' טז (וכדלעיל קו"א ס"ק א).
ד כלל לט ס"ק טז (וכדלעיל סד).
ה סי' תמו, שתערוכת חמץ יבש ביבש בטל ברוב, אלא אינו בטל אפילו בלאף, ואפילו הכי לא הזכיר תקנת חוץ מרמי איסור שבו.
ו היה מקום לכאורה לאסור מטעם זה למכור בו. ז סח קו"א ס"ק ב. ולהלן בהמשך הקונטרס אחרון יתבאר הטעם שהחמירו בזה ולא בזה.
ח רק בלח בלח, ולא ביבש ביבש ולא בכלים.
ט ע"ת סי' ד"ה ג"כ מ"ש, וראה גם לעיל סי' תמו קו"א סוף ס"ק ג.
ע א"כ תנ"ס ס"ק ג.
עב סי' קיג, וכדלעיל סי' תמב סכ"ד.
עג שהזכיר מהמרדכי (שמותו להחם חמץ בכלי חמץ) שמותר גם להשיכו (וכן למכור) כלי חמץ (דלא כהטור שם).
עד שם ס"ז, שהתיר להחם חמץ בכלי חמץ, שמהו ראיה שמתיר אף למכור.

נא היינו תוהו מהמרדכי בפרק כל שעה (דאסור מכירה חוץ מיסור שבו), שאף פדיון אינו מועיל (דלא כרשב"ם וראב"ה, שמתיירם ע"י הולכת הגאה לים המלח). ולכן פסק בהגהתו בשו"ע ס"א, דלא מהני פדיון.
נב סי' קלד סי' ב' ובכ"ז שם הוכיח מלשון הרי"ף רמב"ם ורא"ש דלקמן, שאינם מחלקים בין ב' התקנות האלו.
נג ע"ז (כב, ב).
נד ה"ל מאכלות אסורות פט"ז הכ"ט.
נה ע"ז פ"ג סי' ט.
נו שאף שבס"ק ג אסור למכור לנכרי חוץ מרמי איסור שבו (כדעת המרדכי שבפרק כל שעה), מ"מ היתר בס"ק ב ע"י פדיון והולכת הגאה לים המלח (כדעת הח"ש"ס וראב"ה שהביאו ואיסור והיתר כלל כא דין י), ובתב שרביים אלו של האיסור והיתר (שהביא פסק הרשב"ם וראב"ה) נשמטו מהרמ"א שאסר ע"י פדיון.
נז שהתיר אף מכירה חוץ מרמי איסור שבו, ונב"ל.
נח שלא הביא בשמם אלא היתר שע"י הולכת הגאה לים המלח.
נט קאי אסעיף ג, שמותר למכור כלי חמץ אפילו בפסח.
ס לכללות קונטרס אחרון זה, ראה הע"ב (וירתי') ח"י ע' קצ ואילך.

הלכות פסח תמו

קדר

אבל אסור לו לטוול מהגנברי דמי כל התערובת עם החמץ שבתוכו ולהשליך דמי החמץ שבו לים שאין תקנה זו מועלת אלא בעבודה זרה אבל לא בשאר איסורי הנאה¹⁰⁰ כמו שנתבאר ביו"ד סימן ק"י ע"ש הטעם:

ג. כלים שנתבשל בהן חמץ בפסח¹⁰¹ משפשפן ומדיחין היטב¹⁰² שלא יהא חמץ נראה בהן בעין שהחמץ הבלוע בדפנות אינו עובר עליו בכל יראה וכל ימצא שהרי אינו מצוי

קונטרס אחרון

שם ע"י, ודלא כמנתח יעקב כלל פ"ה סקט"ו שכתב שדעת רמ"א להחמיר כהטור, ואשתמיטתיה מ"ש רמ"א בדרכי משה, ובלא"ה דבריו תמוהין שם מאד כמ"ש בסימן תמ"ו ע"י ע"ש. ומכירת יבש ביבש התירו דהתק יעקב ס"ק מ"ד ע"י, והש"ך ביו"ד רס"י ק"י ע"י, שנתן כלל לכל איסורי הנאה ע"י (ע"י בש"ך פ"ה סי' ק"א סק"א¹⁰³ וסי' ק"ט סק"ה¹⁰⁴ וסי' ק"ב ס"ק י"ב וי"ג¹⁰⁵ ובנקודות הכסף סי' צ"ב ט"ז).

ואף דבשאר איסורי הנאה מועלת בה תקנה זו גם בלח בלח אם נתערב בשאינו מיני, גגון יין נסך במים¹⁰⁶, ואנו מחמירין לשרוף התרנגולת שנמצא בה חטה¹⁰⁷, היינו משום דסבירא לן כנוסחאות שלפנינו¹⁰⁸ שבגמרא דף ל' ע"א בין במיני בין שלא במיני במשהו כרב¹⁰⁹, ולרב ודאי דאסור למכור לנכרי חמץ חוץ מדמי אסור אפילו נתערב בשאינו מינו, גזירה משום במינו דאסור מן הדין לדעת המרדכי וסיעתו¹¹⁰, דומיא דיין ביין (ועיין במס' ע"ז דף ע"ד¹¹¹ דמשמע שם דלרב אפילו בסתם יינן לא מהני תקנה זו ביין ביין ע"י ע"ש), שהרי משהו שלא במינו אינו אסור לרב אלא מחמת גזירה זו, משא"כ ביין נסך דלא גזרינן גזירה¹¹² לגזירה¹¹³ זו. ועיין בתוס' שם¹¹⁴ דאף לדידן דבשאר איסורי

הנפסת דמיה (ראה לעיל סי' תנ"ג ס"ט).
מז דמ"א ס"א (שמש' למתן רמ"א תנ"ג, כן הוא גם כשנתבשל בהן חמץ בפסח). מ"א ס"ק א. מ"י ס"ק ה, ובסי' תוס' ס"ק א. א. ראה לעיל סי' תנ"ג ס"ה, לענין התבשיל שנתבשל בכלים אלו.
מח ראה לקמן סי' תנ"א ס"א (מנתבשל קורם הפסח) ומע"ב (בכלים שאין צריכים הנעלה).

ממ תוס' בכמות פ"א, ב' ד"ה כולן, רמ"ש ע"ז פ"א ס' ג. ד"ן שם ספ"ג (כ"ב, ג). ש"ך (ס"ב) ומדבר ב"ד ב"ד ט"ו ק"י ס"ק ב, ובכ"ב ס"א ד"ה ואבתי. מ"א ס' תנה סק"ז. וראה לעיל סי' תנ"ג ס"ג, שלענין תערובת חמץ שנתערב עליו הפסח, גם תקנה זו מועלת.
מו סימן זה בשע"ר לא הגיע לדין, וראה ש"ך ופ"ח שם. לעיל סי' תנ"ג ס"ט. והטעם הוא שדוקא עבודה זרה שהנפסת דמיה מני לה בפירוק, משא"כ חמץ שאינה

צינונים לקונטרס אחרון

פה כמבואר ברמ"א יור"ד סי' קל"ד ס"ה, וראה גם לעיל סוף ס"ק ב, וסי' תמו סוף ס"ק ב.
פו וא"כ מהי ההוכחה ממה שהתירו הש"ך תקנה זו בשאר האיסורים שיתירו אף בחמץ בפסח. ומחויץ, שלא החמירו בחמץ אלא במקום שמתיר ביין נסך במין בשאינו מינו (יבשה חמץ חמור מין נסך) ולא במקום שהתירו ביין נסך אפילו במין במינו (יבשה לא החמירו בחמץ בפסח יותר מין נסך).
פז למעוטי גירסת בה"ג ור"ת שכתב"ש שם ד"ה אמר רבא, וגירסת הר"ף שם (ז, ב).
פח דאמר התם כט, ב: כל איסורין שבתורה במינו במשהו שלא במינו בנותן טעם, רב גזר חמץ בזמנו שלא במינו אטו מינו.
פט דכל האיסורין ליין נסך מדימנין להו, שאין תקנה זו מועלת בתערובת יין ביין.
צ אמר רב הלכה כרשב"ג חבית בחבית אבל לא יין ביין (ואינו מחלק בין יין נסך לטחם יינם).
צא כמבואר ביו"ד סי' קל"ד ס"ג: מים שנתערבו ביין או יין במים בנותן טעם מפני שהם מין בשאינו מינו.
צב ראה העו"ב שם ע' רב.
צג ד"ה אמר רבא: בהא מיליה הלכה כרב במשהו.

עה ריש ס"ק יב.
עו קרי"א סוף ס"ק ב.
עז שכתב שמכירת יבש ביבש חוץ מדמי אסור שבו נתבאר בס"ק ג, ושם כתב שתלוי בדין יין נסך, שמתיר חבית בחבית.
עח ס"ק ב, בדברים שאינם בטלים יבש, ביבש, שמתיר למכור חוץ מדמי אסור שבו.
עט לא רק בדברים החשובים שאינם בטלים באלף (דבזה מיירי בשו"ע שם), אלא אף בחמץ בפסח, שיבש ביבש אינו בטל באלף אפילו בדברים שאינם חשובים.
פ ראה העו"ב שם ע' קצו.
פא שכתב כן גם גבי בשר בחלב חתיכה הראויה להתכבד שאינה בטלה באלף.
פב שהתחבר לא פירש דין תערובת חמץ בפסח יבש ביבש שאינו בטל באלף, שסמך על מה שכתב באו"ח סי' תמו ס"ט.
פג כ"ה בש"ך הוצאת קראקא ת"י, וברפוסים שלנו: י"ג יור"ד (הטעם שנתערבת חמץ בפסח יבש ביבש אינו בטל).
פד על הטי"ז ס"ק טז (אם חמץ אסור במשהו מטעם דבר שיש לו מתירין).

הלכות פסח תמו

קעה

לך^ט לפיכך מותר להשהותו עד לאחר הפסח שאז מותר לבשל בהן בלא הגעלה והכשר כלל רק שיהיה להצניעו במקום צנוע כל ימי הפסח כמו שיתבאר בס' תנ"א^י וכן מותר למכור אפילו בתוך הפסח^ט וכן להניח בתוכו דבר צונן דרך עראי או להחם בהן מים המין להחיה ולכבוסה דרך עראי מותר אפילו בפסח כדין כלי שנתבשל בו המין קודם הפסח כמו ש[תיבאר בס' ת"נ^י ולא חשו חכמים אם ישהה אותם עד לאחר הפסח שזא ישבח ויבשל בהן בתוך הפסח כמו שחששו כמאכל הנאסר באכילה בפסח משום הששא זו^י;

ך כמה דברים אמורים שחמץ בפסח אוסר תערובתו בפסח במשהו כשנבלל ונתפשט מעם החמץ בכל ההיתר כגון משהו חמץ שנפל לתוך תבשיל הם שהיה סולדת בו בין שנפל לתוך הרוטב בין שנפל על גבי התיבת בשר שמונחת מקצתה בתוך הרוטב שהרוטב מוליד מעם החמץ משהו בכל הקדירה^י אלא שבשאר איסורין מתבטל מעם משהו זה בששים אבל חמץ בפסח אינו מתבטל אפילו באלפי אלפים ולפיכך נאסר כל מה שבקדירה;

ה אבל אם לא נתפשט מעם החמץ בכל ההיתר אלא במקצת ממנו אין אוסר אלא המקום שנתפשט בו והשאר מותר אפילו באכילה כיצד כבר חמץ שהיה סולדת בו שנגע בכבר מצה הם שהיה סולדת בו אינו אוסר אלא מקום מגעו^י דהיינו שיסיר מהמצה את המקום שנגע בו החמץ ויסיר אותה בעומק כרוחב אגודל^י והשאר מותר אפילו באכילה שהרי לא נפלט^י לשם מעם חמץ כלל אפילו משהו^י דכיון שאין שם רוטב להוליך את מעם החמץ אין מעם החמץ הולך מעצמו במכעו יותר ממקום מגעו^י.

קונטרס אחרון

לא קיי"ל כרב^י מ"מ בחמץ מתמירינן כוותיה. ואצ"ל לדעת הרמב"ם^י והרמב"ם^י שטעם איסור משהו הוא משום דבר שיש לו מתירין^י. ואע"ג (חסר^י);

צנח צדק שם ס"ג. פסקי ארד"ז ע' 116. וכמלה חין לויטב ראה לקמן ס"ז.
נה יראים השלם מוס"י נב. רא"ש פ"ב ס' כה. מ"ח פ"ד ה"א בשם המפרשים. שו"ת ס"א.
נו ח"י ס"ק ז (כרי נשילה). רא"ש חולין פ"ז ס' כה. שיער י"ד ס' קה. מ"א ס' חסא ס"ק י (דהיינו כענין רוחב אצבע). וראה לעיל ס' כב סס"ג שכל אצבע חסם היא גודל. וכ"ה לקמן ספ"ב. ס' חסא סט"ו. וראה לקמן ס' תא סמ"ז וסמ"ח. ופי' חסא ס"ח, שבאיסור בלוע מני בלפיה. וראה ס' תמי פמ"ט ואילך, שברמזה במקוה מני בכרי קליפה.
נז ככתי': לפי שלא נתפשט מעם החמץ יותר ולא נבלט.
נח ראה תוס' חולין צו רע"א.
נט וראה לקמן ס' חסא סמ"ז.

מט מ"א ס' תונא] ס"ק א, בשם הראב"ן פסחים (קס), א. וכ"ה לעיל ס' תוב ס"ז וק"א שם ס"ק ו – לקמן מעט ולא ממשו.
נ סעף א.

נא פ"ח ס"ז ד"ה גמ מ"ש. אליה וזוטא סוסי' תנ ס"ק ו בשם אחרונים. וראה ק"א ס"ק ג. שוה"י גמ כוונת הרמ"א דרכי משה ס' תג ס"ב ובתנ"ה שם ס"ג. וראה גם לעיל ס' תנא ק"א ס"ק ב (ד"ה גמ"ש).
נב סעף ג.

נג ראה לקמן ס' תנא ס"א. שגבל מקום חוששין כאן יותר משאר איסורים, ולכן צריך להצניעם.

נד ר"י בתוס' חולין צו, ב ד"ה אם יש. ק, א ד"ה חתיכה. קה, א ר"ה מ"פת. דעה דב' שבמור ושוע' ס' קה ס"ד. ש"ך ס' צב ס"ב ד וס"ק יג. וראה פמ"ד

ציונים לקונטרס אחרון

צד שאף במין בנינו לא נאסר אלא עד ששים, כמבואר ביו"ד ס' צח ס"א.
צה ה"ל מאכלות אסורות פט"ז ה"ט. וראה לקמן ס"ח דלא קיי"ל כוותיהו. וראה גם לעיל ס' תמה ק"א סוף ס"ק ו.
צז מלחמות שם (ז, ב).

צח ראה לעיל ס' תמה ק"א ס"ק ד וס"ק ה, שמצוין לכאן לענין תקנה זו כשאפה או בישיל בחמץ.

ואם בישראל את המצה שנגע בה חמץ ולא הסיר מקום מגעו אפילו אם אפשר להסירו עכשיו שהוא מכור את מקומו הרי כל מצה זו עם כל מה שנתבשל עמה בקירוריה הכל אסור לפי שטעם החמץ שהיה בלוע במקום מגעו נתפשט עכשיו בכל התבשיל על ידי הרוטב ואוסר את הכל שחמץ בפסח במשהו¹⁰:

וְכֹל זֶה כִּשְׁהִיתִיר שֶׁנֶּגַע בּוֹ הַחֲמֵץ הוּא כְּחוּשׁ¹¹ כִּמְצָה וְכִיּוּצָא בֵּה אַבֵּל אִם הִיתִיר הוּא שֶׁמֶן כְּגוֹן מְצָה הַמְשׁוּחָה בְּשֶׁמֶן¹² או בשר שמן צלי¹³ או מבושיל והוא מונח כולו חוץ לרוטבו¹⁴ הרי השמנונית של היתר שבמקום מגעו¹⁵ הוא מפתם¹⁶ ומשמין את מעם החמץ משהו הנפלט¹⁷ ועל ידי כן מפעפע מעם משהו זה ומתפשט בכל ההיתר כמו שהוא דרך כל דבר שמן לפעפע ולהתפשט כשהוא חם¹⁸ כל כך עד שהיה סולדת בו וכיון שנתפשט מעם חמץ משהו בכל ההיתר הרי הוא אוסר את כולו שחמץ בפסח בכל מקום שישנו אינו מתבטל לעולם:

ז' ובמדינות אלו נהוגין להחמיר בבשר חם שנגע בו חמץ חם לאסור את כולו¹⁹ אפילו הוא כחוש לפי שאין אנו בקיאים להלך בין כחוש לשמן²⁰ שלפעמים הבשר נראה כחוש מבחוץ והוא שמן מבפנים²¹ לפיכך נהגין להחמיר בכל דבר ששייך בו שמנונית לאסור את כולו בהנאה אם נגע בו חמץ ושניהם חמין אף על פי שאין שם רוטב ואין אנו מקליין אלא בחמץ שנגע כמצה וכיוצא בה מדברים שאי אפשר למצוא בהם שום צד שיהיה בהם שמנונית²² כמו שיתבאר בסיומן תס"א²³ ותס"ו²⁴ ע"ש כל פרטי דינים אלו:

ח אף על פי שחמץ בפסח אוסר במשהו שאין מעם החמץ נרגש בתערובתו מכל מקום אם החמץ נותן טעם לפגם בהתערובת אינו אוסר כלל²⁵ אפילו באכילה בין שנתערב ממנו הרבה בענין שיש בו כדי ליתן מעם לפגם בהתערובת²⁶ בין שלא נתערב ממנו אלא מעט שאין טעמו פוגם התערובת לפי שאינו נרגש כלל לפי שכל מעם שפוגם בתערובת אינו נקרא מעם כלל²⁷ וכאלו לא נפלט כלל לתוך התערובת ויש חולקין²⁸ על זה ואומרים כיון שחמץ בפסח אוסר במשהו ואין לך ביטול מעם יותר ממה שהוא באלפי אלפים ואף על פי כן אסור והוא הדין לנותן מעם לפגם²⁹ בין שיש בו

מ"א (ב' דעות).

ט רמ"א סי' תמו ס"א (לאמור אותה החתיכה כולה).

ע בכתיב: וכו' ש' בירוד ט"ו קה. ראה רמ"א שם ס"ה וס"ז.

ט"ז לענין האיסור עצמו, וכה לענין הדותר שמפסם את החמץ). וכה לקמן סי' תנא סס"ו. סי' תמו מ"א ובס"ז. וראה מ"ט ציינים.

ע"א ים של שלשה חלוי' פ"ה סי' ע. מ"ו י"ד שם סי' ג.

ע"ב רמ"א י"ד שם. ט"ז סי' תמא ס"ק ה' וסי' תמו ס"ק י"ג. וראה לקמן שם מ"ג.

ע"ג סעף ז' ואיך.

ע"ד סעף ג'.

ע"ה מור בשם רש"י ורא"ש ע"ז פ"ה סי' ג. שיע"ס.

ע"ו ח"י ס"ק מה, כגון מנחת כהן (תערובת ח"א פ"א).

ע"ז רא"ש שם.

ע"ח מור בשם רשב"ם ורמ"א ביראים השלם סופ"ו וב' ש"ת הרשב"א ח"א סי' תצ"ג.

ע"ט תוס' ע"ז מ, א ד"ה מגלל ורא"ש שם ברע"ת האסורים. רשב"א שם.

ס ת"א ט"ו תמו ס"ק ל' ד"ה וא"כ אם נתבשלה אלה וזמא כאן ס"ק ג. ח"י ס"ק מ. וכה לקמן סי' תמו מנ"ד. וראה פס"ד צמח צדק כא, א (אם מותר להשתרות).

ט"א מ"מ פ"ה ד"א, שו"ע ס"א.

ט"ב ת"א ס"ק ב. ואם הוא נלוש בשמן ראה לקמן ס"ט. וראה פנמי יעקב לג' ע' ד.

ט"ג מ"ו ס"ק ב.

ט"ד משא"כ כשנמקתו תך הרוטב אוסר הכל אפילו בכחוש, כרלעל מ"ד ושי"ג.

ט"ה ב"ה י"ד סי' קה ד"ה ומ"ש רבנו אבל, ברע"ת הנהי. ש"ך שם ס"ק י"ג. ובדלקמן סי' תמו מ"א ושי"ג.

ט"ו גנרא עק, רנ"ב (לענין ריח). מור ושי"ע י"ד סי' קה

ט"ז ס"ה (לענין צלי). מ"ו כאן ס"ק ב. מ"א שם.

ט"ז ב"ה ושי"ך שם, ובדלקמן שם ושי"ג. וראה הערו"כ

תחב"ע ז' ו' ואיך.

ט"ח משא"כ כשהוא צונן ומלוח, ראה לקמן סי' תמו

הלכות פסח תמו

קעו

כדי ליתן מעם לפגם בין שאין בו ואפילו משהו שנתערב כאלפי אלפים אוסר הכל⁹ באכילה ובהנאה¹⁰ וכן נוהגין במדינות אלו אבל במקום שאין שם מנהג ידוע יש להורות שהמוקל כסבא הראשונה לא הפסיד אבל המחמיר תבא עליו ברכה¹¹:

טז אף על פי ששאר איסורין אינן איסורין את ההיתר אלא אם כן נתנו מעם בהיתר אבל אם אין בהיתר כלום ממעם האיסור אף על פי שנקלט בו ריח האיסור אין ריח זה אוסר את ההיתר¹² כמו שנתבאר ב"ד סי' ק"ח אבל חמץ בפסח כיון שהוא אוסר תעורבתו במשהו אף על פי שאין מועמין מעם החמץ בתערובת לפיכך גם ריחו אסור¹³ כגון ככר חמץ שנאפה בתנור ובעת אפייתו הוא נצלה בתנור בשר שמן בין שנצלה בשפוד בין שנצלה בקדירה מגולה¹⁴ הרי ריח השמנונית של הצלי נכנס בהכרח ומפסם את ריחו¹⁵ וחוזר ריח השמנונית ומוליד עמו¹⁶ ריח הכחוש של החמץ ויבלעו בצלי¹⁷.

והוא שהתנור קטן¹⁸ שאינו מחזיק י"ב עשרונים של מצה¹⁹ (דהיינו שאין יכולין לאפות בקרקעיות כבת אחת י"ב ככרות של מצה של עשרון²⁰ עשרון ועובי כל ככר הוא פחות ממפח משהו כדון אפיית המצות²¹ שיתבאר בס' ת"ס²²) ופי התנור הוא סתום²³ אף על פי שאינו סתום לגמרי אלא פתוח קצת מן הצד וכן יש בתנור נקב פי פתוח למעלה במקום שהעשן יוצא אף על פי כן כיון שעוקר פיו הוא סתום אין מקום להריח להתפשט לחוץ ונקלט בהיתר²⁴.

כמה דברים אמורים בצלי שמן אבל אם הוא כחוש ואין צריך לומר פת מצה שנאפית בתנור אחד עם ככרות של חמץ²⁵ אפילו החמץ מרובה מהמצה הכל מותר אפילו אם התנור סתום לגמרי מכל צד ואין בו שום נקב פתוח ואפילו נשתחו החמץ וההיתר בתוכו כמה ימים כיון שהם כחושים אין ריחם נודף כלל²⁶ ואפילו אם הככרות הן נילושן בשומן או בשמן אף על פי כן הן נקראין כחושים²⁷.

ומכל מקום המקום שנאפה שם החמץ צריך היסך להכשירו לאפות שם מצה אבל שאר כל התנור אין צריך שאין בליעת החמץ מתפשטת ככולו בלא רוטב²⁸:

י וכן אם בעת אפיית החמץ נתבשל בתנור בשר שמן בקדירה אינו נאסר²⁹ אפילו

9 תרומת הדשן סי' קכח. רמ"א ס"ו.

10 אלוה רבה סי' טב (בנפיל"ב).

11 תרומת הדשן שם. ח"א סי' טז. וראה גם לקמן סי'

תנא סליג (שעיקר כרעה הא' שלפנינו) ומס"ג סי'

תנא ס"יב.

12 לוי ע"ג, ב. מור ושולע' יורד סי' קח (א' שקר

לבתולה אסור).

13 תוס' ע"ג סג, ב סו"ה רבא. משמעתה הרי"ף הלין

פ"ו (לב, א). ר"ן שם סו"ה ואיכא. הגדה סמ"ק סי'

ריש (ע' רבא). רעה רב' ברו"מ ס"א, הדעה הא' ברמ"א

יורד שם.

14 א"ה. תורת הבית הארוך בית ד שער א (מג, א),

לפירושו דב"ה יורד סו"א צג, ח"א כאן ס"ק ד.

15 ח"א.

16 פרי"ח. רמ"א ב"ר"ד סי' קח.

17 גמרא ע"ג רע"ב לרב. ש"ך ומ"ז שם ס"ק א.

18 רמ"א יורד שם. ח"א ס"ק ד.

19 מור יורד סי' צג, בשם סמ"ק סו"א ר"ג (ע' רש"י).

שולע' שם סי' קח ס"א.

צא שיעורו לקמן סי' תנו ס"ב.

צב פרי"ח יורד בקונטרס אחרון סי' צג. מנחת יעקב

במלות למנחה כלל לה דק. וראה פסקי אדה"ו ע'

192.

צג סעף י.

צד הגדה סמ"ק שם. רמ"א יורד שם.

צה ח"א ס"ק ד (שכנסתם לגמרי נהגים לאסור אף

בשאר איסורים).

צו ורקח סי' רצב בשם ר"ח, הובא במדריכו רמז תקע,

ובכור סי' תסא. מ"א שם ס"ק ז. מ"ז כאן ס"ק ג.

צז ראה ש"ך ומ"ז יורד שם ס"ק א.

צח ח"י סי' תסא ס"ק יד. וראה הוספתו למנחת פתום

א"ה סי' תסא. ואם הוא משהיה בשמן ראה לעיל

ס"ז. וראה פניני עניניו לק' ע' לז.

צט ח"י שם.

קא גמרא ע"ג, ב. לפירוש תורת הבית הארוך בית ד שער

א (מג, א). מור יורד סי' קח. ב"ה שם סו"א צג. מ"א

כאן ס"ק ה.

קעה

הלכות פסח תמו

ונשתהו ביחד בתוך התנור כמה ימים לפי שדבר המתבשל אין ריחו נודף כל כך כמו ריח הצלי ואין בו כח לפטם את ריח החמץ ולהחזיר ולהכילעו בתוכו.

כמה דברים אמורים כשלא היה התנור סתום לגמרי אבל אם היה סתום לגמרי ולא היה בו שום נקב פתוח ונשתתה בתוכו זמן מרובה אפילו תבשיל של חמץ שנתבשל בתנור אחד עם תבשיל של היתר ואחד מהם הוא שמן בין שהאיסור הוא שמן^{קא} בין שההיתר הוא שמן ושניהם מגולין בתוך התנור והתנור הוא סתום לגמרי ואין בו שום נקב פתוח ונשתתה התבשילין בתוכו זמן מרובה כמו שהוא דרך להטמין חמץ לשבת בתנור סתום ושודין בתוכו הרבה הרי הכל אסור^{קב} באכילה ובהנאה שהרי עניינו רואות שחמין הטמונים לשבת יש להם ריח חזק^{קג} אבל אם מכשילין בחול שעה או שתים וסותמין התנור לגמרי לפי שעה אין לחוש^{קד} שמא נקלט ריח האיסור בההיתר אף על פי ששניהם שמינים וכן אם אחד מהן מכוסה^{קה} אין הריח שלו יוצא ממנו ולא ריח אחר נקלט לחוכו. ויש חולקין^{קי} על זה ואומרים שריח החמץ בלבד אינו אוסר כלל כיון שלא נקלט בההיתר מעטם החמץ כלום אפילו משהו ולפיכך אף על פי ששני התבשילין הן שמינים והם מגולין בתוך התנור שהוא סתום לגמרי ונשתתה בתוכו^{קיב} כמה ימים ונקלט ריח החמץ בתבשיל או בצלי של היתר מותר לאוכלו בפסח.

ובמקום הפסד מרובה או בשעת הרחק כגון לצורך שמחת יו"ט שאין לו מאכלים אחרים יש לסמוך על דבריהם^{קיג} וכן נוהגין^{קיד} ומכל מקום המחמיר תבוא עליו ברכה:

יא וכל זה כשהאיסור וההיתר שניהם אינם מדברים החריפים אבל אם אחד מהם הוא דבר חריף ושניהם מגולין בתוך התנור אפילו בשאר איסורין אסורין^{קיד} אפילו אם התנור גדול ופתוח^{קיא} כמו שנתבאר ביו"ד סי' ק"ח^{קיב} ע"ש כל פרטי דין זה:

יב וכל זה כשריח החמץ אינו פוגם בהיתר אבל אם הוא לפגם בהיתר יש להתיר בכל ענין^{קיג} אפילו אין שם הפסד מרובה כיון שיש מתירין אפילו מעט לפגם וכן עיקר כמו שנתבאר למעלה^{קיד}:

יג אם סתמו פי התנור בפסח בדרך שסותמין בו התנור כל השנה אף על פי שלא הדיחו הרף כלל קודם שסתמו בו אף על פי כן כל מה שבתנור מותר^{קיד}:

יד חמץ בפסח שנתערב יבש ביבש^{קטז} כגון חתיכת חמץ באלף חתיכות מצה ונאבדה אחת מהחתיכות מן העולם לגמרי כגון שנאכלה בשוגג או שגשרפה הרי כל

קא ראה מ"ט תענינים.

קב תורת המאת כלל לה סי"ב בשם איסור והיתר כלל לש דין מן, ונהי"ו וי"ל סי' נה, ויס של שלמה חולין פ"ז סו"ס"י ד, לפירוש ח"א שם. רמ"א י"ד שם סי"ב (אף בשאר איסורים).

קג ח"א שם.

קד מ"א שם.

קה איסור והיתר ונהי"ו שם.

קי משמעות מודכני רמז תקע (ראה פ"ח סי' תסא סי' ה' ואילת רבה כאן סי' ק"ז). שו"ת מהר"ל סי' קנז (הובא בגמ"א סי' ק"ז). דעת ה"ב ב"מ"א סי' א' ודעת הא' ביו"ד שם.

קיז ח"א סי' ג, אילת רבה סי' ק"ז.

קח רמ"א י"ד שם (הן בשאר איסורים, בתוס' לגמרי,

והן בחמץ בפסח).

קט ח"א סי' ג, דק יוסף סי' ט (אף בחמץ בפסח ואף בתוס' לגמרי).

קי שו"ת רשב"א ח"א סי' תתנש ו"ה ובעל. מודכני חולין פ"ז וכו' תרפג. איסור והיתר כלל לש דיעים

כ"כ. רמ"א י"ד שם סי' א'.

קיא אילת וזמא סי' ד.

קיב סימן זה בשו"ע"א לא הגיע לדינו, וראה רמ"א שם ומ"ו שם סי' ה'.

קיג ח"א סי' חא.

קיד סעף ה'.

קטז אילת וזמא סי' ק"ד, בשם וקני. ח"א סי' י.

קטז שנתבאר לעיל ריש סי' א', ובק"א סי' א', שאוסר במשהו.

הלכות פסח תמו

קעט

התערובת מותרת^{קפז} אפילו באכילה^{קפ"ח} שאנו תולין לומר אותה החתיכה של חמץ היא שנאברה מן העולם כיון שמה שהמין בפסח אינו מתבטל ברוב אינו אלא מתברר סופרים^{קפ"ט} וספק דבריהם להקל ועל דרך שנתבאר ביו"ד סי' ק"י^{קכ} ע"ש המעם עם כל פרטי דין זה:

קפז ואפילו לא נאברה שום חתיכה מהן אלא שנתערב מיעוטן ברוב חתיכות אחרות של מצה ומתערבות זו השניה נתערב מיעוטן ברוב חתיכות אחרות של מצה הרי התערבות זו השלישית מותרת^{קכא} באכילה^{קכב} בתוך הפסח מטעם שנתבאר ביו"ד סי' ק"י^{קכג} ע"ש כל פרטי דין זה:

קפז וכל זה ביבש אבל לח בלא שנתערב בתוך הפסח אפילו נאבר רוב התערבות מן העולם הרי השאר עומד באיסורו כמו שהיה וכן אם נתערב מקצת תערובת זה בתערובת שנית ומהתערבות השנית לתערובת שלישית ומשלישית לרביעית וכן לעולם^{קכד} כגון תבשיל שנאסר מהמת חמץ משהו ונפל מעט רוטב מתבשיל זה לתבשיל אחר ומתבשיל שני לתבשיל שלישי ומשלישי לרביעי וכן לעולם כולם אסורין^{קכה} באכילה ובהנאה וכן חתיכת בשר שנתבשלה באחד מתבשילין הללו שנאסרו ונאסרה היא עמהם ואחר כך נתבשלה עם תבשיל אחר אף על פי שיש באותו תבשיל ששים כנגד אותה החתיכה הרי היא אוסרת את הכל^{קכז} לפי שמושהו חמץ שנבלע בתבשיל ראשון נתפשט בכל חלקי התבשיל ואין משהו בתבשיל שלא יהיה בו משהו ממעם החמץ שמושהו אין לו שיעור ויכול הוא להתפשט ולהתחלק לאלפי אלפים משהוין וכשנפל מעט רוטב מתבשיל זה לתבשיל אחר נפל עמו גם משהו ממעם החמץ ונתפשט משהו זה בכל חלקי התבשיל וכן לעולם וכן חתיכת בשר שנתבשלה באחד מתבשילין הנאסרים קבלה משהו ממעם החמץ משהו שבתבשיל וכתבשילה בתבשיל אחר היא פולטת עמה ממעם חמץ שבתוכה ואוסרת כל התבשיל.

ואפילו נתערבה חתיכה זו באלף חתיכות יבש ביבש כולם אסורות באכילה^{קכז} אלא ימכרם לנכרי חוץ מרמי איסור שבהן כמו שנתבאר למעלה^{קכ"ח} ויש מתירין^{קכט} אפילו באכילה אם נתערבה בב' חתיכות אחרות יבש ביבש כיון שאין בחתיכה זו אלא מעם משהו חמץ ויש לסמוך על דבריהם במקום הפסד מרובה או שעת הדחק ויסיר חתיכה אחת לפי המנהג שנתבאר ביו"ד סי' ק"מ^{קל}:

קל וכן כף שהגיס בו אחר מהתבשילין הללו ואחר כך הגיס בו ביום (ולמנהג מדינות

קפז סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה שו"ע שם ס"ח.

קכד מ"א סי' תמו סוף ס"ק ד.

קכה ט"ז ביו"ד סי' צב סוף ס"ק פז (עכ"פ בעתקרב ממשנו). ח"י ס"ק ה.

קכו נקדחת הכסף על הפ"י שם (אף במעט ולא ממשנו).

ח"א סי' תס"ו סוף ס"ק יג. ח"י שם. וראה לקו"ש חכ"ט ע' 156 הערה 34.

קכז ח"א שם.

קכח ס"א"ב. וראה יגדיל תורה (ג). נג ע' רלו.

קכט א"זה וז"א ס"ק פז. ח"י סוף ס"ק מד.

קל סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה רמ"א שם ס"א.

קפז מ"א סי' תמו סוף ס"ק ד.

קפח ולענין שוה"ה, ראה לעיל סי' תמב ס"ג, שאפילו נתון חתיכה אחת לחבירו קודם הפסח מותר להשוותם בהפסד מרובה, וראה אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"ה ריש ע' רח, מ"ג וענינים.

קפ"ט רשב"א, הובא בב"י יו"ד סי' ק"ה הבר שאינו בטל, ובש"ך שם ס"ק מז. וראה לקמן סי' תנג ס"ב.

שכן שנתרדו נתבטל ברוב יבש ביבש מוקלין ממעם ספק ספקין, ש"נ.

קכ סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה שו"ע ורמ"א שם ס"ז (שמותר לאכול רק ב' ב' ביה, ודוקא לב' אנשים ב'). וראה גם לקמן סי' תנג ס"ב.

קכא מ"א סי' תמו סוף ס"ק ד.

קכב ראה מ"מ וענינים.

הלכות פסח תמו

קפ

אלו שאוסרים נותן מעם לפנם בפסח^א אפילו הגיס בו אחר מעת לעת להגסה ראשונה הדין (כן) תבשל אחר אף על פי שיש בו ששים כנגד הכף הכל אסור^ב בהנאה^ג וכן כל הכלים ששמשו באותו תבשל כשהוא הם שהיו סולדת בו צריך להצניען עד לאחר הפסח^ד.

ואם נתערב אחד מהכלים הללו באלף כלים אחרים^ה צריך להצניען כולן עד לאחר הפסח שהמין בפסח אין לו ביטול לעולם בשום ענין^ו ויש אומרים^ז שאם נתערב אחד מכלים הללו בשני כלים אחרים הרי הוא כמל ברוב כיון שלא נאסר אלא מחמת משוהו ויש לסמוך על דבריהם במקום הפסד מרובה או שעת הדחק ויסר כלי אחת^ח לפי המנהג שנתבאר ביו"ד סי' ק"ט^ט:

יד וכל זה בתוך הפסח אבל קודם הפסח אפילו בערב פסח משעה ששית^י עד הלילה שהחמין אסור או כאכילה ובהנאה מן התורה^{יא} מכל מקום כיון שאין בו כרת לא החמירו בו כמקמים יותר מבשאר איסורי תורה^{יב} ולפיכך הוא מתבטל בששים כשאר איסורין^{יג} אם נתערב לה כלל ואם נתערב יבש ביבש תבטל ברוב^{יד} כמו בשאר איסורין (ואילו נקרא דבר שיש לו מתירין הריינו לאחר הפסח^{טו} כיון שאף לאחר הפסח אין לו היתר אלא על ידי שנתבטל^{טז} ברוב^{טז} שהרי החמין שהוא עומד בעינו שעבר עליו הפסח אסור בהנאה^{יז}) וכן אין ריחו אוסר לדברי הכל^{יח} וכן נותן מעם לפנם מותר בו לדברי הכל כמו בשאר איסורין^{יט} וכן הדין בחמין נוקשה אפילו בתוך הפסח ודין שאין חייבין עליו כרת הרי דינו כחמין גמור בערב פסח משש ולמעלה^כ:

יב עיסת חמין שנפלה למים צוננין אף על פי שנשרית בתוכן מעת לעת מותר לשותות בערב פסח משש ולמעלה^{כא} אחר שסיננן^{כב} מפני שמן הסתם עיסה של

קמה דעה היא ברי"א וי"ד סי' קפ"ד (משעם אדר).
 וראה מ"מ פ"א ה"ה, שלמ"ד הדין דבר שיש לו מתירים אוסר במשורו מלי שעות ולמעלה.
קמו דין פ"ב (ו, ב) ר"ה ואני חוכך. משא"כ לעיל סי' תמה ס"ח (שש להם הותר בלא ביטול). וראה גם לעיל סי' שיח ס"ד. לקמן סי' תקנ ס"ג. וראה הערות לשיע' אה"ה.
קמוז הוינו בנינו ויבש ביבש שנתבטל ברוב (ראה לעיל סי' תמב סי' י"ד) אם מותר להשהותם לאחר הפסח), או לה כלל שנתבטל בהם ועבר עליו הפסח שנותר (מור ושריע ס"א. וברע"ל סי' תמב ק"א ס"ב ט ר"ה וכו'). וראה הקרי להלכות ר נב. ב.
קמח כדלקמן סי' תמח ס"א.
קמט כדלעיל סי' (שלא נאסר ריח חמין בפסח אלא מנעם איסור משורו מלי"ל וי"א וי"ד). וראה לעיל שם שהנמרא שבתמין בפסח הוא רק בתגור קמן ופיו אינו סתום לגמרי.
קנ דרכי משה ס"ק פו. דמ"א סעיף ב.
קנא לקיטו מהרי"ל (ע' תרל). מ"א ס"ק ה. ח"י ס"ק יא. וראה לקמן ס"ב.
קנב הוינו אף שנשרו גם משש ולמעלה. ואם נשרו קודם הפסח מותר לשותות גם בפסח כדלקמן ס"ב.
קנג שהעיסה נעשה לרתפרי, כדלקמן סי' תמב ס"ב ומ"ז. וכשנשנו ראה לקמן ס"ב ושי"נ

קלא כדלעיל סי' ת.
קלב מור סי' תמו בשם הרוקח (ראה סי' רפה) מ"א שם ס"ק ג.
קלג ראה לעיל סי' ג, וק"א סי' תמו סוף ס"ב ב. שהכל ענצנו מותר בתנאה. וראה זכרון יוסף סי' רפב"ג.
קלד כדלעיל סי' ט.
קלה מ"א שם (לענין החתכה).
קלו ולענין ביטול כלי הבלוע, ראה לקמן ס"ב.
קלז איהו וזשא ס"ק ב. וברע"ל סוף סמ"ז לענין החתכה.
קלח כ"ח מ"ד ר"ה כתב בני"ד. איהו וזשא שם. וראה גם ש"ך יו"ד סי' קב סוף ס"ק ה.
קלט מינון לא בשעו"ר לא הניע לדיונו. וראה רמ"א שם ס"א.
קמ ראה ח"י סי' תמב ס"ק א (ולא כהתחלקים מה בין שעה הנושית לשעית).
קמא כדלעיל סי' תלא ס"ב.
קמב רא"ש פ"ב סי' ה. מ"א ס"ק ה.
קמג תמו' ע"ז סו. ב מ"ה רבא. רא"ש שם. מור ושריע ס"ב.
קמד פ"ח סוף ס"ג. ויבאלם בערב פסח, שבתוך הפסח הווי ויעור, ע"פ לענין אכילה, כדלעיל סי' תמב מ"ה"ח (אנ"ק ארמ"ר מור"ש"ב ח"ה ע' רח).

הלכות פסח תמו

קפא

המין הוא נותן מעט לפגם במים ^{קפד} וכן שעורים נותנים מעט לפגם במים שהן מכאישין אותם ^{קפה}:

כ ככר שלם של המין שנתערב אפילו באלף ככרות של מצה אינו מתבטל בתוכו ^{קפז} ואסור לאכול מהתערובת בערב פסח משעה חמישית ואילך לפי שככר שלם הוא דבר שבמנין (פירוש שצריך למכרו במנין מחמת חשיבותו ואינו נמכר באומדן ^{קפח} כמו שדרך למכור דברים שאינן חשובין) וכל דבר שבמנין אפילו באלף לא בטל כמו שיתבאר בורה דעה ס' ק"ה ^{קפח}:

כא כמה דברים אמורים כשהככר הוא אסור מחמת עצמו שהוא המין אבל ככר של מצה שנאסר מחמת שנבלע בו איסור כגון שמצאו בו חטה המוצה שנאפית בתוכו והסירה ממנה וצריך להסיר ממנה עוד מצה ^{קפס} וכן מצה שנתכפלה מקצתה ואחר שחתך ממנה מקום הכפול שהוא המין צריך להסיר ממנה עוד כדי נטילה כמו שיתבאר בסיומן תס"א ^{קפס} מפני שנבלע בה מעט המין ואם קודם שהסיר ממנה כדי נטילה נתערבה באחרות כולם מותרין ומותר לאכלם בערב פסח עד הלילה ^{קפט} ואין צריך להסיר מהם כלום שאותה מצה הבלועה מאיסור נתבטלה ברוב אף על פי שהוא דבר שבמנין אף לאחר שחתך ממנו מעט מכל מקום הרי היא בעצמה מותרת היא והאיסור שבתוכה אינו דבר שבמנין ^{קפס}:

כב אפילו ככר שחתך ממנו הרבה ונתבטל חשיבותו ואח"כ נתערב בפרוסות אחרות של מצה אסור לאכול ולהנות מהתערובת בתוך הפסח מליל מ"ו ואילך ^{קפס} ואפילו להשהותם עד לאחר הפסח אסור ^{קפט} כמו שנתבאר בס' תמ"ב ^{קפס} ואע"פ שככר נתבטל האיסור ברוב קודם הפסח כיון שאין גוף האיסור נבלל בגוף היתר אלא הוא עומד בפני עצמו בתוך התערובת ^{קפז} לפיכך כשמגיע הפסח הרי הוא חוזר וניעור ואסור את כל התערובת כאלו נתערב עכשיו בפסח (ויש חולקין ^{קפז} ויש לסמוך על דבריהם בשעת הרהרן ^{קפז} כמו שיתבאר ^{קפז}).

אבל המין שנתערב בהיתר לח בלח ^{קפז} שהן נבללין ונתבטל קודם הפסח בס' או מחמת

קפג דעת הא' שכשיש' ס"ט (שגם יבש ביבש אינו בטל).
קפח וכדלעיל ס"א וש"נ רמ"א ס"ד (שגם כשתבטל קודם הפסח חוזר וניעור).
קפז תמ"א ס"א י"א.
קפה סעף ז' וס"ח (שגם כשתבטל קודם הפסח חוזר וניעור אסור להשהותו).
קפז מ"ב ש"ט. עולת שבת ס"ד ר"ה ומ"ש אבל וכן נתבאר מעט זה לעיל ס"ה תנב ס"ה ולקמן ס"ה תמו ס"ט.
קפז מ"א שם, לדעת הרא"ש חולין פ"ו ס" ה. וכדלעיל שם ס"ד (שכשנאסר רק מעטם חוזר וניעור מותר להשהותו).
קפח מ"א שם (במקום הפסח).
קפט ראה הערות לש"ע אדר"ג שאו"ל: שנתבאר (שם סמ"ו וס"ח), שבהפסד מרובה יכול להשהותו. וראה גם להם שלמה ס"ה פ"ב אות ב.
קע תרומת הרשן ס"י קיד. דמ"א שם. וראה שו"ת רבנו ס"ה, ה, אם תערובת כנק מנין כנקב נמצא יש לה דין לח בלח לענין זה.

קפד מרדכי רמז תקסח. מ"א ס"ק ו.
קפה חושנה פ"י דתרומות מ"ב. מ"א שם. ולענין המה ולחם שנשריז במים רחל לקמן ס"ה תמו ס"א.
קפו עיילה פ"ג משנה ז' (של בעל דבית), כ"ח ס"ד ר"ה תמו. וד"א ס"ק ג. ש"ך יורד ס"י קו ס"ק ו (אף של נחתום).
קפז רש"י ביצה ג, ב ד"ה כל שדרבו ור"ה אלא למ"ד את שדרבו (לרבי יוחנן שם, שאת שדרבו שנינו).
קפח סו"מ זה בשע"ר לא הגיע לרענן, וראה רמ"א שם ס"א מ"ו שם מ"ק א וש"ך ס"ק ג.
קפט ראה לקמן ס"ה תמו ס"ו כמה צריך להסיר מהמצה.
קס סעף טו.
קסא מ"א ס"ק ג, ובסי' תנא ס"ק לו. וראה לקמן שם מ"ו (הרענן שרענן לבישול ולאכלם בערב פסח). וכ"ה ב"ה ס"ה קא ס"ב לענין חתיכה הראויה להתכבד.
קסב מ"ו וש"ך יורד שם ס"ה ד' כשהם הפוסקים (לענין חתיכה הראויה להתכבד).

הלכות פסח תמו

קפב

שהוא נותן מעם לפנס^{קפא} מותר לאכול בתוך הפסח^{קפב} דכיון שגוף האיסור כלול בגוף החייתר ונתבטל בתוכו הרי הוא כמו שאינו בעולם כלל ואינו חוזר וניעור בפסח ויש חולקין^{קפג} על זה ואומרים כיון שיש משהו ממשות המזין בתוך התערובת אע"פ שהוא כלול בגוף החייתר הוא חוזר וניעור בפסח ואוסר את התערובת ויש מחמירין^{קפד} עוד דאפילו אם אין בתוך התערובת כלום מממשות החמין אפילו משהו אלא שנפלט לשם מעם משהו המזין ונתבטל בתוכו קודם הפסח הרי הוא חוזר וניעור בפסח כגון תרנגולת מבושלת שמצא בה חמה מחומצת והסיר ממנה החמה קודם הפסח^{קפה} אסור לאוכלה בתוך הפסח מפני שטעם משהו שנפלט מן החמה לתרנגולת חוזר וניעור ואוסר את כל התרנגולת והלכה כסברא הראשונה^{קפי} ומי שרוצה להחמיר כאחת משתי סברות האחרונות יחמיר לעצמו אבל לא יורה כן לאחרים.

אבל אם לא הסיר החמה מן התרנגולת עד שנכנס הפסח^{קפז} אע"פ שהוציא את התרנגולת מהקדירה קודם כניסת הפסח והניחה בקערה בלא רוטב אם כשנכנס הפסח היתה התרנגולת עדיין חמה בכדי שהיה סולדת בו^{קפכ} אפילו לא היתה חמה אלא רגע אחד הרי באותה רגע שבתוך הפסח חזרה החמה ופלטת מעם משהו לתוך התרנגולת ואוסרת את כולה אם התרנגולת היא שמינה ואם היא כחושה צריך להסיר ממנה במקום החמה כעובי רוחב גודל^{קפג} ולמנהג מדינות אלו שאין מחלקין בין כחושה לשמינה^{קפח} הרי כל התרנגולת אסורה בכל ענין:

כג כלי שהוא בלוע מחמין שנתערבה בכלים אחרים אינו מתבטל בתוכם אפילו הן אלף^{קפא} וצריך להגעיל את כולם אם רוצה להשתמש בהן בחמין לצורך אכילת הפסח או לצורך אכילת ערב פסח משעה ה' ואילך^{קפב} דכיון שעל ידי הגעלה אפשר להפריד מן הכלים את האיסור הבלוע בכלי הרי זה כדבר שיש לו מתירין שאינו בטל לעולם^{קפג} (ואע"ג דבשאר איסורין לא קיימא לן הכי כמ"ש ביו"ד סי' ק"ב^{קפד} מכל מקום בחמין בפסח מחמירין מצי').

לפיכך אם היה כלי זה שנבלע בו חמין כלי חרס שאינו נכשר בהגעלה הרי הוא מתבטל ברוב כלי חרס אחרים של היתר^{קפח} ומותר להשתמש בכל הכלים בחמין בערב פסח עד הלילה ומותר לאכול חמין הללו בתוך הפסח אבל אסור להשתמש בהן בחמין

קפא שטמאר בש"ע סי'ג שמותר (שלידת שירי כה"ג ומ"א שם מותר לדברי הכל ולדעת הפ"ח הוא רק לדעת היתרים).
קפב שו"ע ודמ"א סי'ה. וראה גם לקמן בסו"ד. סי' תנג סי'ח"ט. סי' תס"ו סי'ד.
קפג סמ"ק סי' רכב (ע' רכז). הנחות מייצגות (קישפא) פ"א ה"ח. שו"ע סי'ג.
קפד ת"א סי' ט.
קפז פרי"ח סי'ג ובעלעיל סי'ה. וראה שו"ע ומ"א סי' תמו סי'ק לו, ולקמן שם סי'ג"ב (כדי להפריד).

קפא פ"ח סי' ר"ח אבל בשומן.
קפב רד"ש פ"ב סי' ה' דעת דא' בסור שו"ע סי'ה. מודדכי רמז תקנה. ראב"ד בתמים דעים סי' לו. ש"ת הר"ן סי' סב וסי' סד. וראה גם לעיל סי' תמב סי'ד.
קפג רד"ק גיאת (ח"ע פ"ד). וש"ת הרשב"א ח"א סי' נג וסי' תפח, בשם תשובת רב האי. משמעות הדברים פ"ד ה"ב, לפירוש הנ"ל שם. דעת ה"ב במור וש"ע שם. וראה לקמן סי' תמו סי'א שנק"פ מותר להשתתת.
קפד פרי"ח סי'ד, ע"פי ב"י סוסי"ט תנא. ט"ז שם סי'ק לא. טור סי' תמב בשם רב נצרנאי גאון. הגהת הש"ך שבמ"א סי' ט, ברע"ת ש"ת הרשב"א סי' קעג, בשם הגאונים (ודעת דא'), לחלק ביניהם, ראה שירי כנסת הגדולה הנבי"א אות ד', שהובא בפ"ח שם, ומ"א סי' ז וסי'ק יג).

הלכות פסח תמו

קפג

בתוך הפסח כריון יבש כיבש¹⁹⁷ שנתבטל ברוב קודם הפסח שהוא חוזר וניעור בפסח¹⁹⁸!

בד פרוסת פת שנפל ליין צונן אע"פ שנמלה משם קודם הפסח מכל מקום יש לחוש שמא נתפררו ממנו פירורין דקין ונשארו בתוך היין¹⁹⁹ ולפיכך אם לא סיננו²⁰⁰ את היין עד שנפדו הפסח הרי נפלט מעם הפירורין לתוך היין בפסח²⁰¹ על ידי שנכבשו בתוכו מעת לעת²⁰² דהיינו משעה שנפל לתוכו עד שעה שמסננו בתוך הפסח²⁰³ שבסוף המעת לעת נעשה כמבושל כמ"ש בזו"ד סי' ק"ה²⁰⁴ ואז הוא פולט והולך מעמו לתוך היין ונאסר כל היין אפילו בהנאה ואסור להשהותו עד לאחר הפסח²⁰⁵.

כמה דברים אמורים כשסיננו בתוך הפסח ומוצא בו פירורין דקין אבל אם עדיין לא סיננו מותר להשהותו עד לאחר הפסח²⁰⁶ וכן מותר ליהנות ממנו בכל מיני הנאות בתוך הפסח²⁰⁷ כיון שכבר הסיר ממנו קודם הפסח את הפת שנפל לתוכו ואין בו אלא חשש בעלמא שמא נשארו בו פירורין ודי לאסור אותו בשתיה ואם נתערב מיין זה ליין אחר גם הוא אסור בשתיה²⁰⁸.

* ואפילו אם סיננו בתוך הפסח²⁰⁹ ולא מצא שום פירור על המסנת אף על פי כן יש לחוש שמא היה בו פירור דק מאד²¹⁰ שאינו נרגש בראות העין מחמת שהוא מעורב בלחלוחית יין שעל פי המסנת²¹¹ ונפלט טעמו בפסח לתוך היין.

ומכל מקום אם אין מעת לעת משעה שנפל הפת לתוך היין עד שעה שמסננו בתוך הפסח אין לחוש שמא נפלט טעם הפירורין לתוך היין כמו שהוא צונן²¹² ואף על פי שיש מהממירין²¹³ בחמץ בפסח אפילו נשרה החמץ בצונן כמו שיחבאר בסימן תס"ז²¹⁴ מכל מקום כיון שאין כאן חמץ גמור אלא ספק שמא נשארו בו פירורין דקין יש להקל בדבר²¹⁵ ואפילו אם כשסיננו בתוך הפסח מצא פירורין על פי המסנת שבודאי היו בתוך היין בפסח מכל מקום אם הוא שעת הדחק²¹⁶ כגון שהוא צריך ליה לזה לארבע כוסות או לקידוש ולהבדלה יש לסמוך על האומרים²¹⁷ שחמץ בפסח אינו אוסר בפתות ממתת לעת²¹⁸.

קפח אף שסיננו בבגד עב, כדלקמן בס"ה, וראה מ"מ וצינוים.

קפט ראה לקמן במ"ז שהשחיש לה כיון שאינו חמץ נפל לתוכו.

ר ראה מ"ז ס"ק ג, ומבואר לעיל סי' תנב ק"א מן ס"ק מו, דהיינו כדעת האומרים שבוש בלא אינו נכיל כיון שבמקומו הוא מובדל (אפילו אינו ניכר ע"פ משמש), וראה שדי חמד מקפרת ח"מ (א"ט, א), אה"ש א' ע' ק"ד.

רא ראה פסקי הרב ע' מו.

רב רמ"א ס"י תסו ט"י"ב (שלא הותר אלא כשיש עוד קדר אחר להקל, ראה מ"א שם ס"ק ג).

רג סכ"מ"ל.

רו ח"י ס"י תסו ס"ק מ (שפסק בהרמ"א כשיש עוד ספק, מטעם ספק ספקיא), וכדלקמן שם ס"ל.

רח כדלקמן שם ס"ל, להקל בשעת הדחק, וראה גם לקמן סכ"מ"ב.

רו מור סי' תסו, וז"ה גם לדעת הרא"ש פ"ב סי' כה (לפירוש דרכי משה ס"ק ג, ולבוש ס"א), והרשב"א בשו"ת ח"א סי' קנע (לפירוש שו"ת מרדכי"ל סי' עב, וב"ח ס"ח ר"ה ולא נזכר, ומבשרי יו"ש סי' א, וס"ז ס"ק ז, ופד"ח ס"א ר"ה ונ"ש וראוי), ומ"מ שם.

רח ראה גם לקמן סוף סכ"ג וסוף סכ"ז וס"ז וסכ"ב.

קפו וראה לקמן ס"ם (לענין זיונים שנבלע בהם טעם חמץ, שגם בעטם בלוע שנתערב באחרים אמרין חוזר וניעור), סי' תנא מן סכ"ז.

קפז כדלעיל רש בסכ"ב.

קפח שו"ת הרשב"א ח"א סי' קנע, לפירוש הדרכי משה ס"ק יג, דהיא ס"ד, וכ"ה לקמן סי' תמו סכ"ט (בנפ"ל למ"ט).

קפט ראה גם לעיל ס"ה"ט, לקמן שם סכ"ט וסמ"ו.

קצ ח"א ס"ק יג, וראה גם לקמן סוף סכ"ב.

קצא ח"א מ"א ס"ק ד, פ"ה מן ס"ד.

קצב אף שלא שהה מעת לעת בתוך הפסח.

קצג סימן ה' בשו"ע לא הניח לדיונו, וראה שו"ע שם ס"א (שהוא כנגבש), ושו"ע שם ס"ק ב, וס"ז שם ס"ק א (שהוא כמין המעת לעת), וראה גם לקמן סכ"ז (שהוא כנגבש), ופכ"ח (שהוא כמין המעת לעת).

קצד כדלעיל ס"א (שגם תערובת משהו טעם חמץ אסור בהנאה ולהשהותו), ושו"ע.

קצה כשמשנות היין ינאה בשם תשובת רב האי גאון, מור סי' תנב שגם רב נגזרונאי גאון שו"ת הרשב"א שם.

ח"א יב, ח"י ס"ק יז, וראה גם לקמן סי' תמו ס"א.

קצו ח"י שם, וכדלעיל סי' תנב סכ"ד ט"ג.

קצז שו"ת הרשב"א שם, מ"א ס"ק יג, וראה גם לעיל סמ"ו (לענין כמה תערובות משהו).

הלכות פסח תמו

קפד

שנפלט מעם הפת לתוך היין כבר נתבטל בס' קודם הפסח ואינו חוזר וניעור:¹⁰⁷
כה וכשמנסנו בין קודם הפסח בין תוך הפסח צריך לזהר לסננו בכגד עב קצת¹⁰⁸ שלא יוכל שום פירור דק לעבור תוך נקבי הכגד¹⁰⁹ לפיכך אם נפל פת לתוך מי רבש אם הוא עב קצת שלא יוכל לעבור בכגד¹¹⁰ שהוא עב קצת אין לו תקנה לשתותו בפסח¹¹¹ אע"פ שהסיר ממנו את הפת שנפל לתוכו שמא נשארו שם פירוין דקין:
כו כל מיני מלוחים מותר לאכלם בפסח מן הדיון בלא שום שרייה והרחק כלל אע"פ שלא נזהרו בהן¹¹² מחומין דהיינו שלא כדקו את המלח מפירווי המין שדרך להמצא בו¹¹³ שהרי אע"פ שהיו בו פירווי חמין כבר נימוסו ונימחו¹¹⁴ ונתבטלו בס' קודם הפסח.

ואפילו נמלחו בתוך כלי של חמין בן יומו דהיינו שנשתמשו בו חמין בחמין תוך מעלע' למליחה שעדיין לא נפגם חמין הבלוע בכליו¹¹⁵ אף על פי כן אין המלח מפליט מן הכלי ומכליעו באוכל הנמלח בתוכו¹¹⁶ לפי שאין כח במלח אלא להפליט מזהל מן האוכל שהוא רך אבל לא מן הכלי שהוא קשה¹¹⁷:

כז כמה דברים אמורים בנימי מלוחים יבשים כגון גבינה מלוחה ורגים מלוחים שאינן שרונים במים או בציר מעת לעת בתוך כלי חמין אבל אם היו שרונים במים¹¹⁸ או בציר מעת לעת¹¹⁹ אפילו לא היה הכלי בן יומו בשעה שנתנו המלח לתוכו אסור (ועיין ביו"ט דק"ה¹²⁰ דלא נאסר אלא מה שמזנה ממנו בתוך המלח והציר אבל המקצת שיצוא חוץ מהמים והציר לא נאסר) לאכלו אפילו ביו"ט האחרון של גלויות אע"פ שהוציא מהכלי של חמין קודם הפסח והדיון יפה יפה בכלי של פסח מן המלח הדרוק בו מכל מקום כיון שנכבש מעת לעת בתוך כלי של חמין הרי נפלט מעם החמין מן הכלי לתוכו על ידי כבישה זו שכל הכבוש מעת לעת הרי הוא מבכוש¹²¹.

ואע"פ שהכלי לא היה בן יומו ונפגם מעם החמין שבתוכו מכל מקום כשהעם הפגום

ר"ט תוס' וטור שם. שו"ת הראש"ח ס"א ס' קבנ. ארוחת חיים הל' איסורי מרידות ס"י טא, בשם הרא"ה.

ר"ב שו"ת הרא"ש כלל כ"ד ס"ד. טור ושו"ע ס"ה (עכ"פ כשנשרה בפסח. וראה לקמן סל"א).

ר"ב שפחות מזה אין הציר מפליט מכלי (ברלעיל סכ"ז לענין מלח. וראה לקמן פנ"א שם הנהנין אינו מפליט מכלי פחות ממנועת לעת). וזו יורה ס' ס"ט טא. ושי"ד שם ס"ט סה. חז"י כאן ס"ט י"ג ומבנתח עיקב כלל י"ג ס"ט י"ד. פרי"ח ברי"ד אין הציר מפליט מכלי כן במ"ש הגהת מהר"א לשעיר וראה רמ"א ז"ל, וזו יורה ס' ס"ט ויהיו (ראה כלל ג' ס"ב). ודומ"א שם סמ"ג. דלא כד"א כאן סוף ס"ט ז"ל.

ר"ב דעה ה"ב ברמ"א שם ס"א, ובש"ך שם ס"א א שכן עיקר (באיסור בחתש). מ"א כאן ס"ט מו ד"ה דע. וראה לקמן ס' תמו מ"ג, שבציר יש לו עכ"ל ר"ן מליחה שאוסר כולו, משא"כ כאן שאין מליחה לכלים (בג"ל). וכל האיסור דק נמשע כבוש.

ר"ג שמואל ע"ג, א (מכבשלו). טור ושו"ע יורה ס' ק"ה ס"א (דהיינו כבוש כגון מעת לעת). רמ"א משה. כאן ס"ט י"ג. מ"א ס"ט מו ד"ה תב כרמ"ב משה. וראה גם לעיל סכ"ד. לקמן סכ"ה, ס"ס. ס' טא ס"ס. שם מנ"ב. ס' תמא ס"ב. א. תמו ס"ב. ס' תענ כב"ט. ולענין כבוש בציר או חומין, ראה לקמן סל"ט וט"ג.

ר"ט וחסונות ודמ"א שם, ודמ"א ס"ק י"ג. וברלעיל סכ"ב, שהלכה ככבתי הראשונה שאין אמרים כזה חזר וניעור.

י"ז באר היטב ס"ק י"ד.

י"א ראה מ"ז ס"ק ו'. לעיל ס' תב סוף ס"ק מו.

י"ב כתב"י תקון דרך כגד.

י"ג דמ"א ס"ק י"ג.

י"ד מהזור ויטרי הל' פסח ס' כה. שו"ת הרא"ש כלל כ"ד ס"ד בשם מנהג צרפת. טור ושו"ע ס"ה.

י"טו סימני ס' התרומה ס' ג"ה. סמ"ג לאוין ע"ה (ל, ב).

שו"ת מהר"א ח"ב א"ח ס' א. מ"א ס"ט י"ג. מ"ז סוף ס"ק ו'. וראה גם לקמן ס' תמא ס"ה.

י"טז שכלאו דבי אין מתבטלים, כדלעיל סכ"ד (בפירוים שבין). וראה אגודה פ"ב ס' כו (אינו חוזר וניעור).

מ"א ס"ט מו. מ"ז שם. תענית רתמו ע' 41.

י"ז דמ"א שם אית דיה. טור. דרכי תשובה ס"ק ו' וס"ק י"ב. פרי"ח סמ"ה. דמ"א ס"ט מו וס"ק ל"ב. חז"י ס"ק

יש וס"ק לה.

י"ח תוס' הל' ק"ג, א ד"ה מהור. רא"ש הל' פ"ח ס' י"ב. טור ושו"ע ברי"ד ס' ק"ה ס"ל. וי"א שם ס' 100 סמ"ה. וראה לקמן מ"ג. שהממיר לכתחלה תבוא עליו ברבה.

הלכות פסח תמו

קפה

נבלע לתוך המליח¹⁰¹ שהוא חריף וחזק מחמת מעם המלח שנכנס בו הרי מעם פגום זה נהפך בו לשבח שהחריפות מבטל את פגמתי¹⁰²:

בך כמה דברים אמורים במליח שהוא מלוח הרבה מאד כמו שהוא דרך למלוח בשר או דגים כדי שיתקיימו זמן מרובה ומרבים בהם מלח¹⁰³ ולפיכך אף שהן שריון במים אין המים מבטלין חריפותן אבל אם אינו מלוח כל כך אינו נקרא דבר חריף כיוון שהוא שריון במים הן מבטלין את חריפותו¹⁰⁴ ולפיכך אפילו אם היה הכלי בן יומיו בשעה שכבשהו לתוכו מותר לאכלו בפסח שהרי לא נפלט החמץ מהכלי לתוכו עד סוף מעת לעת¹⁰⁵ משעה שנכבש וברגע ההוא שבסוף המעת לעת כבר יש יותר ממעת לעת משעה שנבלע החמץ לתוך הכלי וכבר נפגם מעמו¹⁰⁶:

במ כמה דברים אמורים בשנתן עליו המים קודם שגראה הציר בתוך הכלי של חמץ שנכבש בתוכו או אפילו לא נתן עליו את המים עד לאחר שגראה ציר בתוך הכלי אלא שלא שהה הציר בתוך הכלי (קודם שנתן עליו מים) כשיעור ביטול דהיינו ככדי שאם היה נתון בתוך הכלי עם הציר שבתוכו על גבי האור היה הציר מתחיל להתית¹⁰⁷ אבל אם לא נתן עליו מים עד לאחר ששהה הציר בתוך הכלי כשיעור ביטול אם היה הכלי בן יומיו¹⁰⁸ אסור לאכול מהמליח שנכבש בתוכו אפילו כיום טוב האחרון לפי שהציר הוא דבר חריף כיוון שהוא יוצא מהמליח על ידי כח המלח שעליו הרי כל כח המלח בציר ודינו כרותח גמור כמ"ש ביורה דעה סי' ס"ט¹⁰⁹ וצ"א¹¹⁰ וכיון ששהה הציר בכלי כשיעור ביטול הרי הוא כאלו נתבשל בתוכו ונבלע חריפות הציר בתוך הכלי¹¹¹ ועל ידי כן נעשה מעם החמץ הבלוע בכלי חריף מעט¹¹² על ידי חריפות הציר שנכנס בתוכו וכיון שטעם החמץ הבלוע בכלי נעשה חריף מעט בעודו משוכה דהיינו בעוד שהכלי הוא בן יומיו אינו נפגם לעולם אפילו לאחר כמה ימים¹¹³:

ל ומכל מקום אם הוא יודע שיעור המקום מן הכלי שהיה בו הציר קודם שנתן בו המים וברור לו שיש ששים במליח הנכבש עם מי הבבישה כנגד אורו וציר המקום מן הכלי בכל עוביו¹¹⁴ מותר לאכול מליח זה בפסח שהרי לא נכנס חריפות הציר אלא

רבי עולת שבת ס"ה. וראה לקמן ס"ז.
רבה פרוח ס"ה ד"ה ולכן נראה ח"י ס"ק י"ג. שר"ע י"ד סי' צו דעה ה' שבס"א (גבי סכין). וצ"א שם ס"ג (בבבב). גבי הבלען. ש"ך ב"ר"ד סי' צו ס"ק ו' וס"ק י"ג (שכן תעת כל האחרונים וכן נהגים). וכדלקמן בג"ש לענין סכין וש"ג.
רבו פרוח ס"ה סוף ד"ה ולכן נראה. מוחת יעקב כ"ל י"ג ס"ה ד. וראה גם שיען י"ד סי' צא ס"ה (שבמליח הדעק ארואה לא מני בהרהר). ש"ך סי' צג ס"ק י"ב. וסי' צ"א ס"ה. גירול תורה (ג) ה' ע"ג. עט. פסקי אר"ז ע' 185.
רבי מור וש"ע י"ד סי' צא ס"ה. וראה גם לקמן סי' תמו מ"ה.
רבה כדלעיל ס"ה.
רבי ש"ך סי' קה ס"ק ב' (וסי' ס"ג י' וס"ק סח). מ"ז שם ס"ק א, ובבאן ס"ק פ. ח"י ס"ק י"ג. ובה' לקמן סי' תנא ס"ג. וראה פסקי אר"ז ע' 30. פסקי הרב ע' כא.
רל דא"ש חולק פ"ח סוף"י. כגו. שר"ע י"ד קה ס"א. ובתרי"ק מרח"ל חוקן: ח"י ס"ה. וראה גם לקמן סי' תמו מנ"ה. סי' תנא ס"ב. סי' תקנא ס"ב (נתנים החומץ

והציר עם התבשיל שבתוכו). סי' תרנח סכ"ה. וראה פסקי אר"ז ע' 54.
רלא ראה ש"ך י"ד סי' צה ס"ק ג' וסי' קכב ס"ק ב, שאין חריף משוי לשבח את המעם הנטנם הבלוע בקדרה (משא"כ לעיל ס"ג, שגם לאור שפליט המעם מהכלי עריון היה מלוח חריף ומבטל את פגמתי).
רלב סק"ה י"ד. ש"ך שם ס"ק ע"א. וראה פסקי אר"ז ע' 57.
רלג רמ"א סוף סק"ה ד.
רלד כדלעיל ריש סכ"ג, שהציר אינו נפלט מהכלי בפחות ממעת לעת (רק מבלע). וראה מ"מ ועינים. פסקי אר"ז ע' 52.
רלה ראה נקדחת הבקע לש"ך י"ד סי' קכב ס"ק ב.
רלו ח"י ס"ק י"ג (ואינו נפגם הבלוע ראשון שבתוכו). וראה גם לקמן סוף פמ"ז וש"ג. וראה שו"ת נחלת ידועש (קארקאוסקא) א"ח סי' י"ה. דברי מנחם (כר ד). הוספות למנחת פתים פתים א"ח סי' תנ"ה. שער תורה ח"ו סי' קכה. פרי הריים א"ח סי' כו. התמים חוב"ו ע' ל"ג. הערות לש"ע אר"ז. גירול תורה (ג) ה' ע' פ"ב. **רלז** שהציר מבלעו בבל עובי הכלי. וראה מ"מ ועינים. פסקי הרב ע' ל"ג. פסקי אר"ז ע' 46.

באותו מקום מן הכלי שהיה מונח עליו ושאר החמץ הבלוע בשאר הכלי הוא נותן מעם לפגם בשעה שנפלט לתוך המליח דהיינו לאחר מעת לעת משעה שנכבש המליח במים בתוך כלי זה:

לא ומכל מקום לפי מנהג מדינות אלו שאוסרין נותן מעם לפגם בפסח¹⁰¹ אסור לאכלו בפסח בכל ענין אלא אם כן הוציאו קודם הפסח מן הכלי של חמץ שהיה שרוי בתוכו¹⁰² אבל כשהוא שרוי בתוך הפסח אף על פי שלא עבר עדיין מעת לעת משעה שנשרה בתוכו עד שעה שהוא רוצה לקנותו ולאכלו בפסח וכל צונן שהוא שרוי בכלי אינו מפליט כלום מהכלי פחות [מ]מעט לעת כמו שיחבאר בס' תס"ד¹⁰³ מכל מקום לכתחלה טוב ליהדר מלקנותו אם אין שם שעת הדחק¹⁰⁴ אבל אם יש שעת הדחק מותר¹⁰⁵ לקנותו ולאכלו בפסח אם עדיין לא עבר מעת לעת משעה שנשרה בכלי של חמץ עד שעה שמוציאו מתוכו בפסח.

אבל אם כבר עבר מעת לעת אסור לאכלו בפסח אפילו על ידי שרייה והרחה ואפילו אם כלי זה של חמץ זה שנכבש בתוכו לא נבלע בו מעולם כל כך חמץ שלא יהיה בדבר שנכבש בתוכו ס' כנגד החמץ הבלוע בכלי מכל מקום כיון שהוא כבש בתוכו בתוך הפסח וחמץ בפסח במשהו ואין לו ביטול לעולם אפילו הוא נותן מעם לפגם לפי מנהגינו:

לב אבל אם הוציאו מהכלי של חמץ קודם הפסח אף על פי שהוא מלוח הרבה מאוד והיה כבש בתוך הכלי כמה ימים מכל מקום אם לא נבלע מעולם כל כך חמץ בכלי זה שלא יהיה במליח זה ס' כנגדו מותר לאכלו בפסח שאף אם נפלט החמץ מהכלי לתוכו הרי נתבטל בס' קודם הפסח¹⁰⁶ ואינו חוזר וניעור בפסח¹⁰⁷:

לג בשר שמלחהו בתוך כלי של חמץ אפילו הוא כן וימו ונכבש בתוכו כמה ימים בתוך הציור שנפלט ממנו אף על פי שנמלח הבשר הרבה מאוד והרי חרופתו מבטל פנימת מעם החמץ שנפלט לתוכו¹⁰⁸ מכל מקום אם אחר כך נתיבש הבשר כמו שהוא דרך לייבש בשר כדי שיתקיים לזמן מרובה מותר לאכלו בפסח דכיון שנתייבש נתבטל מעם החמץ שבתוכו¹⁰⁹:

לד ואם בשר יבש זה היה תלוי בחדר שמרקדוין שם קמח אין שרייה והרחה מועיל לו להתירו בפסח שהקמח אינו עובר ע"י הדחה¹¹⁰ ואררבה הוא מתרבץ ונעשה פירורי בצק דקן מאד ונדבקו מאד בבשר¹¹¹:

לה וכן שאר אוכלין ומשקין וכלים של פסח צריך להזהיר לעם שלא ירקדו קמח בסמוך להם מקום שאבק הקמח יכול להגיע אליהם¹¹²:

רמד כולעיל סכ"ב, לב' דעות הראשונות, דכותיהו קי"ל.

רמה כולעיל סכ"ד.

רמו בית מ"א ד"ה ובבשר. מ"א ס"ק מ.

רמז ט"ז סוף ס"ק מ.

רמח כולקמן ס"י חנ"ג סכ"ג. וראה לקמן ס"י תנא

מ"א"ג. ס"י תס"ה.

רמט ח"י ס"ק כה.

רלח כולעיל ס"ה.

רלט מ"א ס"י תנא ס"ק מ.

רמ לדעת הא' ולקמן שם סכ"ג.

רמא בית מ"א ס"ק טו.

רמב כולקמן שם ס"ל, ולעיל סכ"ד בחנ"ג, שבשעת

הדחק התירו.

רמג ח"י ס"ק יב.

הלכות פסח תמו

קפו

לן וכל זה מעיקר הרין אבל כבר נהגו במדינות אלו להחמיר לכתחלה שלא לאכול בפסח עד יום טוב האחרון של גלויות כל מיני מלוחים שלא נותרו לבדוק המלח מפירווי המין הנמצאים בו¹ לפי שאנו הוששין שמא יש עליהן עדיין פירו דק של חמץ בעין שנדבק בו מן המלח² ומחמת דקותו אינו נראה לעין ואפילו אם הוא רוצה לשרותו במים ולהדירן יפה ונמצא שאף אם היה עליהם משהו חמץ בעין כבר יעבור על ידי שרייה והדחה אף על פי כן אסור גזירה שמא ישבה ויאכלנה בלא הדחה³.

כמה דברים אמורים במיני מלוחים שדרך לאכלם בכל השנה בלא הדחה כגון דגים לחים מלוחים שנמלחו מזמן קרוב ומיני קישואין (שקורין אונרקעס) ולזמנינו⁴ מלוחים וכבישים וגיבנה מלוחה וכל כיוצא בהן אבל מיני מלוחים שבכל השנה אינן נאכלים בלא הדחה כגון דגים יבשים או המלוחים בחבית (שקורין הערינג) שהן מלוחין מזמן מרובה ואינן נאכלין בלא הדחה ובשר מלוח אפילו הוא לח ואפילו נמלח מקרוב אין דרכו להאכל בלא הדחה ולפיכך אין לחוש שמא ישבה להדירו ומותר לאכלו בפסח על ידי הדחה⁵ וישירנו שלש פעמים⁶ במים (ואם ישירנו בתוך כלי של פסח⁷ וגם ידחנו יפה⁸) [קודם הפסח בתוך כלי של פסח וידחנו יפה⁹] ויעבור מעליו משהו חמץ הדבוק בו [והמחמיר בכל ענין] הרי זה משובח¹⁰:

לן אבל כרכשות ובישות שנמלחו במלח שלא נדבק מהחמץ אין שרייה והדחה מעולין להן להתירן לאכלן בפסח¹¹ אפילו אם המוליחא שבפנים הוא מבשר שנמלח ונכשר לשם פסח מכל מקום הרי בשעה שמלחו הכרכשות להכשירן מדי דמן מלחו אותן בצד

ההדחה בבשר מלוח, והלבוש מ"ח, שנתנו להחמיר בדגים אפילו יבשים. המקור להג"ח הנ"ל הוא בכתיב מרחי"ל – מרחיחו של שעיר (שנרשע כקובץ גזיל תורה גז. חוב' ה' ע' כג"ח): מותר לאכלו בפסח ע"י שישירנו במים בתוך כלי של פסח (מ"ח) וידחנו יפה ויעבר מעליו משהו חמץ הנדבק בו ... והמחמיר בכל ענין ח"י משובח (כ"ח לבוש).

עוד נדמה יש בשול"ת צמח צדק ס' קפג: "ול"י שכן צריך להיות בתג"ה, הדרה ג"פ לפני הפסח ואם ישירנו לפני הפסח בתוך כלי כו, ורא"י מרב' בתוך כלי של פסח אי מירי תוך הפסח פשיטא דבכלי פסח ידחנו, וכל"י ממש סעף מ"ב ולא הריחם קודם הפסח כו, וראה גם קונטרס השלחן מנוג אברדם לא"ח ס' תמו.

בכתיב מרחי"ל ע"ה"י תוקן: ע"י הדחה שלשה פעמים במים ואם ישירנו בחרו או בתוך כלי של פסח קודם הפסח וגם ידחנו יפה ויעבור מעליו משהו חמץ הדבוק בו הרי זה משובח (ח"י) [שם] אליה ונשא (מ"ח ח).

רנט הג"ה בכתיב מרחי"ל: ותמוה זו אין ונהיין אלא מדחוק קצת ואין עושיין כן אלא בבשר מלוח (שמתערין הכל מן הכלי ושוירין במים קודם הפסח) חשום מניעת שחמת ירוש שאין שחמה אלא בבשר כח"ש בסי' תקכ"ט אב"ג דגים מלוחים (רפוב"ט דגים מלוחים בחבית שקורין הערינג) אין ונהיין כן א"כ"י אין לו בשר ככל (לפי שצריך לשרות הכל מכל החבית קודם הפסח ולא יטול מן החבית בפסח ומשנהו חמץ הדבוק בא"י מן הדג"י הוא כבוש בציר ואוסר גם שאר דגים הכבוש) עמו ולשרות מן החבית קודם הפסח לשרות במים וחושיין שמא ירוש שלא יתקלקלו הדגים לפיכך ונהיין לאסור בכל ענין. ואם פסח שנתן הדחן (ע"י שח"ב). **רס** ררכי משה ס"ק א' בשם מרח"י ב"ר, ורמ"א ס"ה.

רנ כרלקמן מ"ח לענין נבשל בסתם כלום, וש"נ. **רנא** הגהת סמ"ק ס' רכב (ע' רבח). ורמ"א ס"ה. **רנב** שול"ת מרחי"ל ח"ב א"ח ס' א. ורמ"א ס"ק ז. וראה גם לעיל מ"ח (בדעת המתירים מעיקר הדין), וש"נ. **רנג** הגהת סמ"ק שם. ררכי משה ס"ק יא. מ"ח ס"ק מ. מ"ח ס"ק יח. וראה שול"ת צמח צדק (כא, ג) פעמים נוספים להחמיר בהו.

רנד הגהת סמ"ק שם. ררכי משה ור"י ומ"א שם. **רנה** ררכי משה ורמ"א שם (הדירו הבשר שלשה פעמים). ח"י ס"ק כג (ע"י שריה קצת). וראה בדרכות דלקמן.

רנו מ"ח ס"א ה"ח וזהו שכתב הרא"ש. מ"א ס"ק מז. מ"ח ס"א שם.

רנז מ"ח ס"ח (והדחה עדיף משריה). **רנח** ברפ"ם ראשון: ומותר לאכלו בפסח על ידי הדחה שישירנו שלשה פעמים במים בתוך כלי של פסח וידחנו יפה ויעבור מעליו משהו חמץ הדבוק בו הרי זה משובח.

כלוח התקין שברפ"ר: ומותר לאכלו בפסח על ידי הדחה ל פעמים במים ואם ישירנו בתוך כלי של פסח וגם ידחנו יפה ויעבור מעליו משהו חמץ הדבוק בו הרי זה משובח. וכן תוקן ברפ"ם הבאים. **ברפ"ם ושאמיר** תרמ"ז יצחק נוספה בתחלה גם תכת שישירנו (ע"י הדחה שרינו ל פעמים).

כלוח התקין שבמקו רפ"ס ושאמיר תר"ז נוספה הג"ה: ובכתבם של הרב המפורסם מה"י הור"א ליב ז"ל אחו של הגאון הקדוש ז"ל נמצא שצריך להגיה כאן ובצ"ל ע"י הדחה שישירנו שלשה פעמים במים בתוך כלי של פסח וידחנו יפה ויעבור מעליו משהו חמץ הדבוק בו והמחמיר בכל ענין ח"י משובח (ב"ח לבוש) והיני המ"ח בשול"ת ס' קג בשם המדע"ה, שנתנו לא למדוך על

הלכות פסח תמו

קפה

החיצון שלהם מקום שהשומן רבוק שם כמו שנחבאר ביורה דעה סימן ע"ה דט"א ואח"כ מהכפני אתם וצד החיצון שנמלח הוא מבפנים והאך תועיל לו הרהר שמכחוי' ט"ז:

ל"ח וכל מנהגים אלו הן לכתחלה אבל כדיעבד^{ט"ז} שכבר כישל אחד מדברים הללו בלא^{ט"ז} שום הרהר ושרייה ואי אפשר לקיים אותם עד לאחר הפסח שלא יתקלקל^{ט"ז} מעמידין על עיקר הרין ומותר לאכלו בפסח ואין צריך לומר אם נתערב אחד מדברים הללו בדברים אחרים^{ט"ז} אפילו בפחות מו'^{ט"ז} מותר לאכול כל התערובות בתוך הפסח אפילו אפשר לקיימו עד לאחר הפסח^{ט"ז}:

ל"ט אם הוא שעת הדחק^{ט"ז} שאין לו בשר אחר ליום טוב^{ט"ז} רק כרכשות הממולאים בבשר שנמלח במלח שלא נדבק מפירווי המין^{ט"ז} וגם נחתך דק דק^{ט"ז} בסכין של המין אע"פ שמן הסתם לא היה הסכין מקונה יפה^{ט"ז} קודם שהתך בו הבשר ויש אומרים^{ט"ז} שכל סכין של המין שאינו מקונה יפה אי אפשר שלא יהא משהו המין רבוק בו ואם כן יש לחוש שמא על ידי דוחק הסכין בבשר בחתיכתו נפרד משהו המין מן הסכין ונדבק בבשר וכשמגיע הפסח עדיין החמץ משהו בעין^{ט"ז} בתוך הבשר שבכרכשות כיון^{ט"ז} שהוא שעת הדחק יש לסמוך על דברי האומרים^{ט"ז} דסתם סכין שמחתכין בו מקונה הוא מן החמץ הרבוק בו שהחמץ אינו דבר הנסרך ונדבק ובקינות מעט הוא נפרד מהסכין^{ט"ז}:

מ' במה דברים אמורים כשאין כמילוי שבתוך הכרכשות לא שום ולא בצל ולא שאר דבר חריף אבל אם יש בו אחד מהדברים החריפים אסור לאכול כרכשות אלו אפילו כיום טוב האחרון של גלויות ואם נפל מהם לתוך התבשיל אם הוא בתוך הפסח הרי הם אוסרין את התבשיל במשהו שריר הדבר החריף שבתוכו בוודאי נחתך בסכין של המין^{ט"ז} [כיון שלא היתה כוונתו לאכול מהן בפסח^{ט"ז} וכל דבר חריף שנחתך בסכין של המין^{ט"ז}] אפילו היה מקונה ונקי ולא היה בו יומא אסור לאכלו אפילו כיום טוב האחרון ואוסר את תערובתו במשהו בתוך הפסח כמו שיתבאר^{ט"ז}:

-
- רסא** סימן ט' בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה שיע' שם ס"א.
 - רסב** לקט הקמח ה"ל פסח ד"ה בשר יש לחתור (שמה מוירי דרמ"א). וראה שערי תורה ה"ז סי' קבה.
 - רסג** רח"א ס"ה.
 - רסד** בבח"י א"רלו ב"ג.
 - רסה** חזק יעקב ס"ק כו.
 - רסו** רמ"א שם (לענין שמן מותרך כדלקמן סוף סמ"ח), וס"ו (לענין סכין שאינו ברזק).
 - רסז** רח"א ס"ק ב. חק יעקב שם. וראה ער"ו לקטן סמ"ח (לענין סכין). ס' חסו סמ"ו (לענין רבש) וס"ח (לענין פירות שנתחבשו).
 - רסח** ראה חזק יעקב שם.
 - רסט** ח"י ס"ק כב במש' ארונים (שכשעת הדחק הכל שרי). לענין בשר שלא הורה (וב"ה לקטן סמ"ב), וס"ק בו גם לענין כרכשות כו.
 - ער** טורי"ל ה"ל מבלות אמורות בפסח (ע' קבה), בשם מורה"ש (הלכות ונמנתי מדר"ש סי' מז), לענין בשר שלא הרהר.
 - רעא** שנתבאר לעיל פ"ח שנתירם ברובעב.
 - ערב** מ"א ס"ק י' (שבה מוירי דרמ"א). וראה לקט הקמח ה"ל פסח ד"ה בשר יש לחתור (שמה מורה
-
- הרמ"א לאסור בכל אופן).
 - רעג** פירוש הא' ברש"י חולין ק"ב, ער"א. סמ"ק סי' ר"ג (ע' רמ"ו). ש"ך י"ד סי' צו ס"ק ג, ופ"ו ס"ק א.
 - עדר** מ"א ס"ק לו (רעב"ש משהו אינא). לקט הקמח שם.
 - ערה** לקט הקמח שם (האימור בעין, ומהו עליו. משא"כ במקום אין אומרים חויר יעויר, כדלעיל סמ"ב).
 - וראה גם לקטן סמ"ח.
 - רעז** בבח"י: מכל חקונו כיון.
 - רח"א שם (שאם נתערב בתבשיל אין לחוש). פרי"ח (ראה סוף ס"ו). ח"י סוף ס"ק מא.
 - רעה** מ"א שם ברעת הרמ"א (שאנו דבר הרבוק בו כל כך). ובכח"י ח"י. וב"ה לקטן סמ"ח.
 - רעט** ד"ח. שו"ת חוט השני סי' נה. מ"א ס"ק ב.
 - רפ** א"ז. ראה חוט השני שם, דדיינו אף שגורר לקט הסכין מחשש חימוץ אלא שלא שם לבו לפליטת הסכין על"י הדבר החריף.
 - רפא** הושלם עפ"י כת"י. וראה קונטרס השלחן שבנוסח הרמפוסים הלשון אינו מובן.
 - רפב** מעיק' נח (שרלעת האוסרים בפתם סמין אוסר התערובות במשהו) ומפ"ש (שדבר חריף שנתך בסכין אסור).

הלכות פסח תמו

קפמ

מא כמה דברים אמורים בשום וכצל שכתוך המולייתא אבל שום שחיתוכין אותו דק דק ומעריבין אותו במלח שמולחין בו בשר לייבש כדי שיהיה ריח השום נודף לתוך הבשר מותר לאכול הבשר בפסח על ידי שרייה והדחה¹⁹⁷ שאף שהשום נחתך בסכין של חמץ מכל מקום על ידי שרייה והדחה נופל עיקר כל ממשות השום מעל גבי הבשר ולא נשאר בו אלא ריחו¹⁹⁸ וריח זה אינו אלא מהשום בלבדו ואין בו כלום מריח חמץ הבלוע בסכין שנתתך בו השום:

מב אם הוא שעת הדחק שאין לו בשר ליום טוב¹⁹⁹ רק הגים מלוחים או בשר מלוח שנמלחו במלח שלא נבדקו מפירורי חמץ ולא הדיחם קודם הפסח מותר לשרותם ולהדיחם בתוך הפסח²⁰⁰ ואפילו בתוך כלי של חמץ²⁰¹ אם אין לו כלי של פסח ובלבד שלא ישרה בתוכו מעת לעת²⁰² שבפחות ממתת לעת אין מים צוננין מפליטין כלום מהכלי כמו שיתבאר בס"ח תס"ו²⁰³:

מג אסור לאכול בפסח עד יום טוב האחרון²⁰⁴ מהשומן שהתייבחו קודם הפסח אם לא נתכוונו בהחבתו²⁰⁵ כדי לאבלו בפסח שבדואי לא נזהרו בו מחימוין בשעת התבחו ויש לחשוש שבא נתערב או בתוכו פירור חמץ משהו²⁰⁶ ועדיין הוא עומד בעינו בתוך השומן שהרי הפירור אינו מתערב ונבלל יפה בתוך השומן שיתבטל בס' קודם הפסח²⁰⁷.

ומכל מקום אם נתערב במאכלים אחרים בתוך הפסח אינו אוסר תערובתו במשהו²⁰⁸ אלא מתבטל הוא בס' צה"ה²⁰⁹ כיון שאין בו אלא חשש משהו חמץ ובמקום הפסח מרובה או בשעת הדחק יש להקל אפילו אם נתערב בפחות מס'²¹⁰.

ואם חזר והתקד שומן זה קודם הפסח וסינן אותו²¹¹ כנגד עב קצת²¹² כדי לאבלו בפסח הרי זה מותר כמו שנתבאר למעלה²¹³ אבל בפסח אין סינון מועיל לו שהרי צריך להתירו קודם הסינון²¹⁴ ונמצא שאם היו בתוכו פירורי חמץ אף על פי שסינונו מתינו הרי כבר נתבטלו בתוכו ונפלט מעמן לתוכו²¹⁵ וחמץ בפסח במשהו וגם יש לחשוש שמא היו בתוכו פירורי חמץ ונימחוהו על ידי הבישול:

רפג וזהו מה שכתבנו. וראה ש"ת חוט השני ס' נה. ח"י ס"ק כה (כשתן מינס בבשר, והריחהו קודם הפסח, ומעם החמץ במל בס' משא"כ כאן שנתן רק ריח, יכול לדריחו אף בפסח). וראה אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"ה רש"ע רכא.

רפד שאסור דברים חריפים, כדלעיל ס"א, משא"כ כאן שהריהו אינו מהחמץ.

רפה ראה לעיל ס"ג. שבשעת הדחק יכול לאכול אפילו ברכשות שאין הרהר מועלת להן, וש"נ.

רפו הג"ח (ראה ב"י ד"ה כתוב בה"מ, בשם הג"מ קושטא סוף פ"א, בשם הגהות סמ"ק סי' רכב ע"ב רבה, שכתב שאינו נאכל בלי הדרה מותר לאכול ע"י הדחה, וכדלעיל ס"ו. ובכת"י: ד"ח). ח"י ס"ק כה, בשם מהר"י הל' מנאבלות אמורות בפסח (ע"ב קכה), בשם מהר"ש (הלכות ונהנהי מהר"ש) סי' טו (להקל לנו שאין לו בשר בפסח). וסי' שה (להורי הדרה בפסח).

רפז רמ"א ח"א. ח"י שם. ס"ו ס"ק מ.

רפח ראה לעיל ס"ג.

רפצט בכת"י: גבי פוח שפול ליי' (פכ"ה"ד).

ש ראה מ"ב וצוינים.

שא כדלעיל ס"ב, כשנכבש היין עם הפירור בתוך הפסח.

רצ כדלקמן סמ"ו לענין תבטל בסתם כלים, וש"נ.

רצא רמ"א ס"ה. מ"א ס"ק כא.

רצב כ"ח סוף ס"א ד"ה והיו שכתב הר"ש. מ"א ס"ק כב. וכדלעיל ס"ו במלח שלא נבדק.

רצג כדלעיל ס"ד בפירור שנפל לין.

רצד רמ"א שם. ובכת"י: קאי דוקא אשומן שיש לחוש בו לפירורי חמץ בעין אבל אם אין לחוש אלא משום שנתבטל בכ"י חמץ או מלח שלא נבדק מפירורי חמץ שהפירור אינו בעין שבדואי ינמחו ונסח כמו שנתבאר לעיל (פכ"ו) אפילו ונתערב הרבה עד שאין ס' כנגד האיסור אפילו הכי מותר כמו שנתבאר לעיל (ס"ה) לענין מלח שלא נבדק, ולקמן סוף סמ"ה לענין נתבטל בכ"י חמץ (ח"א) (ס"ק כו).

רצה מ"א ס"ק כו. ח"י ס"ק לב.

רצו ח"י שם.

רצז ח"י ס"ק לה. וכדלעיל סוף ס"ד.

רצח כדלעיל ס"ה.

רצט בכת"י: גבי פוח שפול ליי' (פכ"ה"ד).

ש ראה מ"ב וצוינים.

שא כדלעיל ס"ב, כשנכבש היין עם הפירור בתוך הפסח.

מוד ואפילו הוא אומר כרי לי שלא נתערב בזה שום פירורי חמץ בשעה שהתיכורו קודם הפסח אין זה כלום לפי שאין זוכר אלא דבר שעשה במתכוין ודבר שנתכוין נהר לעשותו אבל זה שבשעה שהתך את השומן לא היה דעתו על הפסח ולא נתכוין להוחר בו מפירורי חמץ א"כ אף אם נתערב בו פירור משהו לא היה דעתו עליו ולא השיגה בו ואינו נזכר מזה לאחר זמן²⁰:

מזה אבל אם נתכוין בהתכתו כדי לאכול ממנו בפסח ונחר בו מפירורי חמץ אע"פ שהתיכו בתוך קדירה של חמץ בת יומה מותר לאכול בפסח שהרי אין בו אלא נותן מעם בן נותן מעם של היתר כלומר שלא נפלט לתוך השומן שום מעם מן החמץ עצמו אלא מן החמץ נפלט לקדירה ומקדירה לשומן והרי יש כאן [נותן מעם] בן נותן מעם ועדיין הכל היתר כיון שעדיין לא הגיע הפסח ולא נאסר החמץ כלל ולפיכך מותר לאכול בתוך הפסח²¹. דכל מעם שאינו נפלט ממשות המאכל עצמו הוא קלוש מאוד וכשהוא אחר בתוך מאכל אחר בשעה שמעם זה מותר עדיין באכילה אין בו כח לאסור אחר כך כשיגיע זמן איסורו²².

ויש חולקין על זה²³ ואומרים שלא התירו נותן מעם בן נותן מעם של היתר אלא כשהיתר והאיסור הן שמות מחולקין שאין שמתיהן שוין זה לזה כגון בשר בחלב שבשר לבדו הוא היתר גמור ושמו בשר ונותן מעם בן נותן מעם שלו מותר לאכול בחלב הכיון שמעם הבשר נקלש כל כך אין בו ממשות כל כך שיוכל לחול עליו שם חדש של איסור ודחינו שם בשר בחלב אבל נותן מעם בן נותן מעם של חמץ אף על פי שקודם הפסח הוא עדיין של היתר מכל מקום כשיגיע זמן איסורו לא חל עליו שם חדש שהרי מתחלה אף על פי שהיה קלוש מאוד היה שמו חמץ ועכשיו שמו חמץ אלא שער עכשיו לא אסרו הכתוב ועכשיו הוא כהתיבת נבילה²⁴ וכיון שאין כאן שם חדש ולא איסור הבא מאילו יכול הוא לחול אפילו על מעם קלוש בזה כיון שמאילו הוא נאסר ואיסור אסור לאכול משומן זה אפילו בערב פסח משעה חמישית ואילך ואפילו ביום טוב האחרון²⁵.

אבל אם קודם הפסח עירה שומן זה כשהוא רותח לתוך כלי אחר מותר להשתמש באותו כלי בפסח בלא הכשר דכיון שמעם חמץ שבשומן הוא קלוש מאוד אין בו כח לחקרות שם חמץ לאתו מעט שומן שנבלע בתוך הכלי כדי שיאסר כשיגיע הפסח²⁶.

כמה דברים אמורים בשומן וכיצוא בו בדברים שאינם חריפים אבל דבר חריף שנתבשל בכלי חמץ אף על פי שלא היה בן יומו ועירה אותו כשהוא רותח לתוך כלי אחר של

תנא ס"ג בה"ה.

שז ראה לק"ש ח"ב ע' 106 הערה 21. שלחן המלך ח"ב ע' נח. אהלי שם ח' ע' רסמ. משנה שלמה ס' לד אות ה.

שז ט"ז ס"ק יא, וס' תנב ס"ק ד (שלא התיר רמ"א שם ב"ש אחרון רק לענין סתם כלים, ומדלקטן סמ"ו).

שח וז"ל ס' תנב ס"ק א. ח"י בסי' תנב ס"ק ב (שהכל מדרים כשז הריבה נותנו מעם). רא"ש פ"ב ס' ז (המעם המבואר כאן). ומדלקטן ס' תנב ס"ג ובג"ה שם (שם המפורסם בן נותנו מעם יורד פנעם המבואר כאן). וראה קובץ דברי תורה מ' ע' קבר.

שב ח"י ס"ק בת. ומדלקטן סמ"ו לענין אומר כרי לי שלא היה בן יומו וש"ג.

שז י"ד ס' צח ס"א (בבשר בחלב), ובמ"א שם (שאף בכישול מותר בדיעבד). דרכי משה האריך כאן סוף אות ב. כנסת הגדולה תרע"ח בשם הג"ח כתי"י, ברעת בעל הענין (חל בענין חמץ קבה, ב) שבמור. וראה גם מ"ו ס' תנא ס"ק ח וס"ק בה.

דש שו"ת רשב"א ח"א ס' תקסז. ר"ן חולין פ"ח פ"ח (מא, א דיבור הראשון). וראה גם לקטן ס' תנא ס"ג בה"ה (לענין הנגלה בכלים החריפים ללבן).

שה רשב"א בתורת הבית ד' שער ד (ל, ב). ר"ן פ"ב (רע"ב). וז"ל ס' תנא ס"ק ד. וראה גם לקטן ס'

הלכות פסח תמו

קצא

פסח אסור להשתמש בו בפסח בלא הכשר אפילו ביו"ט האחרון לפי שהחריפות מוציא את עיקר גוף המעט הבלוע והרי זה כאלו היה מקבל הדבר חרף את מעט החמץ מן ממשות החמץ עצמו ולא על ידי הכלי¹⁰⁰ ונמצא שדבר החריף הוא נותן טעם ראשון של החמץ והכלי של פסח שעוירו לתוכו הוא נותן טעם שני ועדיין יש עליו שם מעט חמץ ונאסר כשמגיע הפסח.

ולענין הלכה יש להחמיר לכתחלה כסברא האחרונה אבל אם בתוך הפסח נתערב השומן זה במאכלים אחרים אינו אוסר¹⁰¹ במשהו¹⁰² כמו שאם היה בלוע כתוכו מעט ממשות החמץ עצמו אלא מתבטל הוא בס' כיון שלפי סברא הראשונה מותר לאכלו בלא שום ביטול ויש אומרים¹⁰³ שאפילו ס' אין צריך לבטלו לפי שבריעבר סומכין לגמרי על סברא הראשונה ויש לסמוך על דבריהם במקום הפסד מרובה או שעת הרחוק¹⁰⁴:

כמו וכן הדין ביון מבושל ומו דבש וכיוצא בהן שנתבטלו בכלי חמץ בן יומיו קודם הפסח שאסור לשתותם בפסח¹⁰⁵ אפילו ביו"ט האחרון של גלויות¹⁰⁶ ואפילו אם אינו יודע אם נתבטלו בכלי שהוא בן יומיו או בכלי שאינו בן יומיו וסתם כלים אינו בני יומן¹⁰⁷ מכל מקום משום חומרת חמץ יש להחמיר ולחוש שמוא היה הכלי בן יומן¹⁰⁸ ואין לשתות שום משקה שנתבטל בסתם כלי אלא אם בן בידוע שאינו בן יומן.

והוא שאלת ידיה דבר חרף אבל אם הוא דבר חרף כגון מרקחת שנעשה מרבר קיודה וחרף אין לאכלו אפילו ביום טוב האחרון שהחריפות מתבטל את פגמות המעט שנפלט מהכלי שאינו בן יומן ונעשה בו מעט לשבח¹⁰⁹ * וכן מי דבש שנתבטל ביורה שבישלו בה יו"ט אפילו יש כמה ימים בין ב' הבישולים אסור לשתותו אפילו ביו"ט האחרון שהיו"ט הוא חרף מאד ומחמת חריפותו אין * לפיכך אם העמיד גבינה קודם הפסח¹¹⁰ בחלב (צילול¹¹¹) הנמצא בתוך הקיבה שהוא חרף וחמץ¹¹² ומעמידו בו גבינת זה החלב היה מעט לעת¹¹³ בתוך כלי שחמץ אפילו לא היה בן יומן¹¹⁴ אסור לאכול גבינה זו בפסח אפילו ביו"ט האחרון אלא אם כן יש בחלב שהעמיד ממנו הגבינה ס' כנגד החלב של קיבה שהעמיד בו¹¹⁵ או שיש בו ס' כנגד הכלי של חמץ שחלב הקיבה היה בתוכה מעט לעת דנמצא שטעם חמץ שבחלב הקיבה נתבטל בס' בתוך חלב הגבינה קודם הפסח ואינו חוזר וניער בפסח¹¹⁶ ולא אמרו דבר המעמיד אפילו באלף לא בטל¹¹⁷ אלא כשהדבר המעמיד הוא אסור מחמת עצמו אבל אם אינו אסור אלא מחמת שנבלע בו איסור כגון טעם חמץ הבלוע בחלב הקיבה הרי הוא מתבטל בס' כמו שנתבאר ביו"ד סי' פ"ז¹¹⁸ שהרי איסור הבלוע אינו מעמיד כלל.

שהוא חרף וחמץ¹¹⁹ ומעמידו בו גבינת זה החלב היה מעט לעת¹²⁰ בתוך כלי שחמץ אפילו לא היה בן יומן¹²¹ אסור לאכול גבינה זו בפסח אפילו ביו"ט האחרון אלא אם כן יש בחלב שהעמיד ממנו הגבינה ס' כנגד החלב של קיבה שהעמיד בו¹²² או שיש בו ס' כנגד הכלי של חמץ שחלב הקיבה היה בתוכה מעט לעת דנמצא שטעם חמץ שבחלב הקיבה נתבטל בס' בתוך חלב הגבינה קודם הפסח ואינו חוזר וניער בפסח¹²³ ולא אמרו דבר המעמיד אפילו באלף לא בטל¹²⁴ אלא כשהדבר המעמיד הוא אסור מחמת עצמו אבל אם אינו אסור אלא מחמת שנבלע בו איסור כגון טעם חמץ הבלוע בחלב הקיבה הרי הוא מתבטל בס' כמו שנתבאר ביו"ד סי' פ"ז¹²⁵ שהרי איסור הבלוע אינו מעמיד כלל.

שט רמ"א ביו"ד סי' צ"ה ס"ב דרכי משה שם ס"ק א.
ש"ך שם ס"ק ז' (אף לענין שאר איסורים, שמו"ר
בהם ג"ט ב"ש), מ"א כאן ס"ק כח (לענין כבוש). וראה
פסקי אדה"צ ע' 170.
שו רמ"א סי"ה, דרכי משה האריך מ"ק א' ב.
שיא נ"ח"ה לקמן סי' תמו סמ"ו (לענין מי הדגנעלה
שנתערבו).
שיב רמ"א ס"ב (לענין יין מבוטל דלקמן סמ"ו). וראה
מ"ז וציונים.
שיג ד"ר ס"ק לב.
שיז תרומת הששן ח"ב סי' קפג. רמ"א סי"ה.
שטו ט"ז ס"ק י"א, וס"ה תבב ס"ק ד' (שלא דתיר רמ"א
שם ביו"ט אחרון רק לענין סתם כלים, ויבדלקמן
סמ"ו).
שטז כנבאר ביו"ד סי' קכב ס"ו.
שיז עולה שבת ס"ה. מ"א ס"ק כג. וראה גם מ"ז ס"ק י'
וב"ה תבב ס"ק ד'. וראה לקמן סמ"ו, שבה מתירים
ביו"ט האחרון של גלויות.

שיח ט"ז סוף ס"ק י'. ויבדלקמן מ"ח לענין ספק, וש"ג.
שיט רדב"ן ח"א סי' תפג. כנסת הגדולה הגדול' ח"א
סי' תתכ"ב ס"ק מ.
שב ראה רמ"א יו"ד סי' פו ס"ו, ש"ך שם ס"ק כג.
שבא אליה רב' סי' תבב ס"א יא.
שבב ג"א שם. ובריעול מב"ז וסכ"א שגם העיר וטום
מלוחים אינם מפליטים נודעלי כפחות ממעט לעת.
וראה יו"ד סי' פו ס"ו (שאף מרקחה אין החלב קבה
מפליט כפחות ממעט¹¹⁹). מ"ז וציונים. פסקי הרב ע' מו.
הע"ב תתמט ע' 54.
שבג שחלב קיבה החרף והחמץ מחילה לשבח לשעם
החמץ שנבלע בו.
שבד רמ"א יו"ד שם (לענין בשר בחלב). ש"ך שם ס"ק
5.
שכה כרילעיל סכ"ב.
שכו כרילעיל סי' תבב ס"ו וש"ג.
שכז סימן זה כשעו"ר לא הניח לדינו, וראה רמ"א שם
ס"ריא. ש"ך שם. וראה פסקי אדה"צ ע' 94.

טעמו (הבלוע ביורה) נפגם אפילו לאחר כמה ימים ^{טכח} והוא נותן מעם לשבח במו דבש לפיכך אין ליקח ביו"ט האחרון מי דבש של כל השנה אלא מישראל שירדע שלא בישלו ביורה שבישל בה יו"ט וגם נזהר מלהחמיצו בשמרים של שכר ^{טצו}:

מזו דבר שאינו חריף שנתבשל בכלי המין שירדע שלא היה בן יומיו כגון שבישלו לשם הפסח ^{טז} וקודם הפסח עירה אותו מהכלי המין לתוך כלי של פסח ^{טז} מותר לו לשתותו בפסח ^{טז} כמו שנחבאר למעלה ^{טז} שכל נותן מעם לפגם שנעשה קודם הפסח אינו חוזר וניעור בפסח.

ומכל מקום לכתחלה אסור לבשל לשם פסח בכלי של חמין שאינו בן יומיו שאסור לעשות נותן מעם לפגם לכתחלה כמו שיהבאר ביו"ד סי' ק"ג ^{טז}.

אבל אם לא בישלו לשם הפסח אע"פ שהוא אומר כרי לי שלא היה הכלי בן יומיו מבליעת החמין בשעה שנתבשל בו אין זה כלום ^{טז} ואין לשתות ממנו עד יו"ט האחרון ^{טז} דכיון שבשעה שבישלו לא היתה דעתו על הפסח ולא היה צריך לדקדק אם הכלי אינו בן יומיו ואף לפי דבריו שאומר שברי לי שלא היה בן יומיו הרי הוא לא נתכוין לכך ואין אדם זוכר מה שנעשה שלא במתכוון כמו שנתבאר למעלה ^{טז}.

אבל לא בשעה שבישלו דקדק ונזהר שלא לבשלו בכלי שהוא בלוע מחמין אע"פ שלא היתה כוונתו לשם הפסח אלא מחמת דבר אחר נזהר כזה כגון שבישלו בכלי חדש לרפואה וכיצא בזה מותר לשתותו בפסח ^{טז} ומכל מקום מחמת חשש שמא נתערב בו פירור חמין משהו צריך לסננו קודם הפסח ^{טז} ואם לא סיננו קודם הפסח צריך לסננו בתוך הפסח ואם לא מצא שום פירור חמין על פי המסנת מותר לשתותו ואין אנו חוששין שמא יש פירור דק שאינו נראה ^{טז} כיון שלא ראינו מעולם שנפל לתוכו חמין:

מזה המבשל מי דבש לצורך הפסח ורוצה להחמיצו לא ישפכנו לתוך כלי המיוחד לכך (שקורין קוואסניק בלשון רוסיא) שהוא מחמין כל מי דבש ששופכין לתוכו לפי שהבח הממתין הבלוע מאותו כלי הוא מחמת שמחמיצין בתוכו מי דבש כל השנה והן חמין נגמור שנתחמצו בשמרי שכר ^{טז} וגם נתבשלו ביורה של שכר או של יו"ט ^{טז}:

במ"ו יש נוהגין להחמיר שלא להסתפק בפסח מחומין יין שמסתפקין ממנו כל השנה אע"פ שנהירו שלא לשאוב ממנו בכלי חמין מכל מקום חוששין שמא החיירו לתוכו חומין שנשאר מסעודה ולפעמים יש בחומין זה מפירורי לחם שנפלו בתוך

שכח מ"א סי' תנא ס"ק ג. וכדלעיל סכ"ט, ולקמן סי' תנא סס"ג. וראה שו"ת צמח צדק א"ח סי' גג. וראה לקמן סי' תנא סוף סס"א (שבה אין להחיר אף לדעת המתירים נותן מעם בן נותן מעם).
שכט מ"ו סי' תנא סוף ס"ק ד. מ"א כאן ס"ק בה.
של ח"א ס"ק כג.

שלא מ"א סי' תנא ס"ק ג.
שלב מס"ק סי' רבב (ע' רבח). הנהגות מיימניות (קיששא) סוף פ"א. מ"א ס"ק כג.

שלו סוף כב.
שלו סוף זה בשע"ר לא הגיע לדעתו, וראה מור ושוע"ק שם סי' קכב ס"ב. שו"ת ב"ח סוס"י קכג. מ"א כאן ס"ק כג. לקמן סי' תנא ס"ו.

שלה סמ"ק והנהגות מיימניות שם. ח"א שם. ח"י ס"ק כח (שכ"ח) מסקנת האחרונים, דק"ל כמ"ק). ובי"ח לעיל סמ"ד לענין כרי לי שלא נתערב פירור חמין. וראה גם לקמן סי' תנא ס"ב.
שלו ולא עד בכלל. תרומת הדשן ח"ב סי' קפג. רמ"א סי' ט"ה. מ"א ס"ק כה. ובי"ח לעיל סל"ו וסמ"ג. וראה לעיל ריש סמ"ו שרק בפסח כלים הקלו ביו"ט האחרון, ויש"נ.

שלו סוף גוד.

שלה ח"י ס"ק לא, בשם שו"ת צמח צדק סי' מה.

שלו ח"י ס"ק לז.

שם כדלעיל סכ"ח בהג"ה.

שמו ראה לעיל סי' תנא ס"ו.

שמו ט"ו סי' תנא ס"ד.

הלכות פסח תמו

קצו

הסעודה^{טז} ובמקומות הללו שאין חומץ יין מצוי אין נוהגין להחמיר בזה כיון שאי אפשר למצוא חומץ אחר בקל^{טז};

ג במקומות שמעריכי צוקר בחומץ יין אין להסתפק ממנו בפסח^{טז} אלא אם כן סינונו קודם הפסח^{טז} עיין סימן תס"ז^{טז};

נא יש נזהרין כל שלשים יום לפני הפסח^{טז} שלא לשאוב בכלי חמץ מן יין וחומץ המוצנע לפסח^{טז} אלא א"כ הכלי חמץ הוא מורק ושומף שאין בו שום ליכלוך חמץ^{טז} ואם לא נזהרו ושאובו ממנו בכלי חמץ שאינו מורק ושומף נזהרין שלא לשתותו בפסח^{טז} אבל מעיקר הדין אין כאן חשש איסור^{טז} שהרי סתם כלים הן נקיים ואין בהם ליכלוך בעין כמו שנתבאר ביו"ד סי' צ"ה^{טז} ומה שבלוע בדופני הכלי אינו נפלט בצונן אלא ע"י כבישה מעת לעת כמו שיתבאר ביו"ד סי' ק"ה^{טז};

נב יין לבן שהוכחה מראיתו ורוצים לתקנו ע"י שמישימין לתוכו מעט חלב בהמה ומעט חלב חטה^{טז} צריכי' להזהר שיהיה בהיין ששים^{טז} כנגדן גזירה שמא ישתה ממנו בפסח או שמא ישתה אותו עם בשר כיון שאין החלב ניכר בו אבל כשיש בו ס' אין כאן חשש איסור ואע"פ שאסור לבטל איסור כידים בס' מכל מקום כיון שאין כוונתו לתקנו כדי לשתותו עם בשר^{טז} או כדי לשתותו בפסח אלא כוונתו לתקנו כדי לשתותו לבדו קודם הפסח או לאחריו א"כ אינו מבטל שום איסור כלל^{טז};

ואחר שנתבטל החלב בס' בתוך היין מותר לשתותו עם בשר^{טז} אבל אסור לשתותו בפסח (אלא אם כן סינונו קודם הפסח^{טז}) לפי שיש לחוש שמא אין כל חלב חטה כלול יפה יפה בתוך היין אלא נצלט ממנו מעט ויודד למטה והוא עומד בעינו בתוך היין בפסח^{טז} ונפלט ממנו מעט משהו לתוך היין^{טז};

נג חבית של יין שיש בה משהו בצק שדבקו בו נסרים אע"פ שבצק זה הוא חמץ נוקשה אסור לשתות מיין של חבית זו בפסח לפי שנפלט ממנו מעט משהו לתוך היין בפסח^{טז} ואינו מתבטל בס'^{טז} כיון שהוא נתן היין בידים לתוך חבית זו שיש בה

וסי' תקנו ס"ב, וסי' תרנח סכ"ה (שהומץ חוק פולש ממאכל ע"י כבישה כדי שירוחקו, כדעת הג"א כאן ס"ק כח.) העי"ב תרנצ"ג ע"ב.

שנה צומח צדק סי' פ. הובא במ"א ס"ק נוה שאמר אע"פ שנתבטל בששים, מנעם מבטל איסור לכתחלה, ולא קי"ל בה מותרת). וגם ח"י ס"ק לד המסכים להדיחו (ראה לעיל סי' תנב ק"א ריש ס"ק ג. שני ראה לקמן סי' תקנ"ג כשנתון ללבונו. וראה מ"מ וציונים.

שנז ואם כוונתו לבטלו עם בשר, ראה לעיל סי' תנב ק"א ס"ק ג: ח"ו ישתקע הדבר ולא יאמר.

שנח ח"א שם. וראה דברי טעם סי' ג אות ה.

שנט ראה לקמן סי' תנב סי' א אם יהא כ"ל, וראה מ"מ וציונים.

שס אלה רבה ס"ק ל, וברעליא סכ"ד וש"נ.

שסא צמח צדק ומ"א שם.

שסב שלכן אינו חסיוני ומעיל בפסח, כרעליא סכ"ד.

שסג ס' התרומה סי' נה. ממ"ג לאינו עה (ג, ו). וחד"כ פ"ב רמז תקנה. רמ"א ס"ה.

שסד אף שנוקשה מתבטל בס' בפסח, כרעליא ס"ה.

שנא מור"ח הל' מאכלות אמורת בפסח (ע' קל). ח"א ס"ה.

שנב רדכי משה ס"ק ה. רמ"א שם.

שנב אלה וזאת ס"ק יב. ח"י ס"ק לד.

שנב ח"י שם. וברעליא סכ"ה.

שנב ס"כ"ב (באיה צוקר יש חשש פירוח חמץ).

שנב ראה לעיל סי' תלו סי' א.

שנב רדכי משה ס"ק ה בשם מור"ח ברין ונחיר"ל (הל' ל יום קודם לפסח ע' יא.) רמ"א ס"ה.

שנז מור"ח שם. ח"א ס"ק כג.

שנז רדכי משה שם בשם נהר"י ברין רמ"א שם.

שנז ודרכי תורה שם.

שנז סימן זה שנוע"ר לא הגיע לידנו, וראה ש"ך שם ס"ק א. מנחת יעקב כלל נח ס"ק יז. פסקי אהר"י ע' 158. וראה גם לקמן סני"ג. סי' תנב סי' ז. וראה לעיל מ"מ שכן הפסח אמרינן שהוא כלי של חמץ. וראה לעיל כמ"ל שמתמורת חמץ חיישנן שהוא כן יומן. ולענין סנין, ראה לעיל סל"ט ולקמן סכ"ה, ב' הערת.

שנז סימן זה שנוע"ר לא הגיע לידנו, וראה ש"ך שם ס"ק ב. וראה לעיל ריש סכ"ז (שם הציר אינו מפליש מרבלי בפחות ממועת לעת). לקמן סי' תנע סכ"ט.

בצק רבוק הרי זה כמתכוין לבטל איסור בידים^ט ולפיכך אין לו ביטול עולמות כמ"ש ביו"ד סי' צ"ט^ט.

ואף שאז בשעה שנתן את היין שם היתה שעת היתר אכילת המין מבל מקום אין זה מועיל אלא להתעורבות שנעשה בשעת היתר דהיינו המעם שנפלט מהבצק לתוך היין קודם הפסח הוא מתבטל כס' ואינו חוזר וניעור בפסח כיון שכבר נתבטל בשעת היתר^ט אבל התעורבות שנעשה בשעת איסור דהיינו המעם שנפלט מהבצק בתוך הפסח אינו מתבטל אפילו כאלף כיון שהתעורבות זה נעשה בידים על ידי שנתן היין בחבית זו שיש בה בצק ואף שאז היתה שעת היתר מכל מקום על ידי כן נעשה תעורבות גם בשעת איסור:

נד ואם בצק זה דבק ב' חרשים^ט קודם הפסח בוראי כבר נתקשה כשהגיע הפסח ואין נפלט ממנו שום מעם ולכך מותר לשתות יין זה בפסח^ט.

ומכל מקום אם יש מבצק זה כזית במקום אחד מסדקי החבית חייב לבערו כשמוגיע הפסח^ט או שיטוח עליו מיט^ט כמו שנתבאר בס' תמ"ב^ט עיין שם כל פרטי דין זה:

נד כל דבר שהוא חרוף כגון מלח^ט או בוסר^ט וכיוצא בהן מדברים החריפים שיתבאר ביו"ד סימן צ"ו שנידוכו במדוכה של המין אפילו אינה בת יומה^ט והיא מודחת ונקיה שאין בה משהו בעין אסור לאכלם בפסח אף על פי שנידוכו קודם הפסח^ט לפי שעל ידי חריפותם ועל ידי דוחק הריבה הן בולעין מחמין הבלוע במדוכה.

ומכל מקום במדוכה שלנו שאין רגילין לדרך בהן חמין^ט ואין בהם חשש אלא שמה נידך בהן משהו המין בתוך התבלין החריפים שנידוכו בהם כל השנה ואם כן אף אם נפלט מהם מעם משהו המין לתוך המלח או תבלין החריפים שנידוכו בהן כבר נתבטל מעם זה כס' קודם הפסח ולפיכך מותר לאכול מלח ותבלין הללו בתוך הפסח^ט:

נד מלח הנתון בכלי של חמין אף על פי שמן הדין מותר לאכול בפסח^ט אם הכלי היה נקי ואפילו אם אינו יודע אם היה נקי הרי סתם כלים נקיים הן^ט ואין המלח מפליט מה שבלוע בתוך הכלי^ט אלא א"כ נידוך בתוכו^ט מכל מקום המחמיר [שלא] להשתמש בפסח במלח שהיה מונח בכלי הבלוע מחמין אפילו לא היה כן יומיו

שסה ת"א ס"ק ל.

שסו סימן זה בשע"ר לא הגיע לדינו, וראה ש"ע שם ס"ה. וראה גם לקמן סעיף סא.

שסז שבוה מועיל מה שלא התכוין לבטל האיסור כדי לשתות בפסח (כדלעיל מ"ב). וראה ט"ז וציונים.

הערות לש"ע אה"י.

ששח ראה לעיל סי' (לענין נפסדה צורתה, שלשים יום).

שסט סי' ה' תרומת ומ"ג ומדרכי שם. רמ"א שם. וראה לעיל סי' תמב ק"א ס"ק ד.

שע תרומת הדשן ח"ב סי' קפנ. ת"א שם.

שעא תרומת הדשן שם. רכ"י משה האריך אות. ב. מ"א ס"ק לא.

שעב סכ"ז, שביט במקום אחד חייב לבער או שיתרו (בט"ס).

שעג ראה מ"א ס"ק לב. ח"י ס"ק לח. פ"ח סי'.

שעד ראה מ"א ס"ק לג. פ"י ח"ד סי'.

שעה רכ"י משה יו"ד סי' צח ס"ק א. רמ"א שם סי' צו ס"ג. ש"ך שם ס"ק יט (שכן דעת האחרונים וכן נוהגים). וברקעון מ"ז לענין סכין, וש"נ.

שעו אף שלפני הפסח מתירים גזות מעם לפגם, כדלעיל סכ"ב.

שעז ראה גם לקמן מ"ו וסי' תמא מ"ו.

שעה ח"י שם. אלה רבה ס"ק כד.

שעט מדרכי רמז תקנו. ש"ע סי'.

שפ כדלעיל מ"א וש"נ.

שפא מדרכי שם. רמ"א סי'.

שפב ס"ז. ת"א ס"ק לב. פ"ח סי'.

וכדלעיל מ"ו.

הלכות פסח תמו

קצה

והיה מודה ונקי תבוא עליו ברכה⁹⁹ לפי¹⁰⁰ שיש מי שאומר⁹⁸ שהמלח יש לו כח להפליט מה שבלוע בתוך הכלי.

ומכל מקום מלח הנתון בכלי שאין רגילין להשתמש בו חמץ בחמץ כגון מדוכה⁹⁹ וכיוצא בה אין להחמיר¹⁰¹;

גז כל דבר שאינו חרף¹⁰² שנידוך בכלי הבלוע מחמץ⁹⁹ אפילו הוא בן יומו¹⁰³ מותר לאכלו בפסח אפילו נידוך בתוך הפסח¹⁰⁴ לפי שאין הריכה מפלגת מה שבלוע בתוך הכלי¹⁰⁵ כשהנידוך אינו דבר חרף.

כמה דברים אמורים בסתם כלי שמן הסתם הוא נקי ואין בו לכלוך חמץ בעין¹⁰⁶ אבל אם נידך בכלי שהוא מלוכלך קצת מחמץ אפילו נידוך קודם הפסח אסור לאכלו בפסח אפילו אם רוצה להדירו יפה יפה לפי שעל ידי דוחק הריכה נבלע בתוכו קצת מן הלכלוך שהיה בעין ע"פ הכלי ואינו נפלט ממנו על ידי הדחה¹⁰⁷;

גח כל דבר שאינו חרף שנחתך בסכין של חמץ אפילו הוא בן יומו מותר לאכלו בפסח על ידי שדיתנו יפה במקום החתך¹⁰⁸ (ועיין ביורה דעה סימן צ"ו¹⁰⁹ ובקשואים אין הדחה מועלת כלום וצריך לגרור מקום החתך עין שם המעם).

כמה דברים אמורים כשנחתך בביתו שהוא אקראי בעלמא אבל דבר שנחתך בסכין של חמץ בקביעות ביד הנכרי כגון חתיכת רג (שקורין לאקסין¹¹⁰) שמוכרים הנכרים בפסח והוא נחתך בפסח בסכנים שלהם שחותרין בהן פת טוב להחמיר משום חומרת חמץ שלא לאכלו בפסח אפילו על ידי הדחה¹¹¹.

אבל כשנחתכו קודם הפסח אין צריך להחמיר ומותר לאכלו בפסח על ידי הדחה¹¹².

ואם לא הדחתו ונפל לתוך התבשיל בפסח הרי כל התבשיל אסור אף על פי שיש בו ס' כנגד אותו דבר שנחתך בסכין של חמץ ואפילו נחתך בביתו באקראי בעלמא בסכין שידוע לו שלא היה בן יומו מכל מקום אם לא קנה את הסכין יפה קודם שחתך אותו דבר מן הסתם היה מעט חמץ רבוק בו¹¹³ וכשנחתך בו אותו דבר על ידי דוחק הסכין כחתיכתו נפרד משהו חמץ¹¹⁴ מן הסכין ונרבק בדבר שנחתך וכשנפל אותו דבר עם משהו חמץ הרבוק בו לתוך התבשיל נאסר כל התבשיל מהמת המשוה חמץ ויש חולקין על זה¹¹⁵ ואמרים שלא אמרו חכמים סתם סכין אינו נקי אלא מן שמנונית

שפג תוס' הולין ק"ג, א ר"ה מהור. סמ"ג ל"ח קל"ו (בה),
 (א). רמ"ש. שורש. רמ"א י"ד ס' ג' ג' ס"ו. מ"א
 שם.
שפד רמ"א שם (כי יש מחמירין לכתחלה). וראה פסקי
 אהר"ז ע' 182.
שפה מורכב הולין רמז תשיח, בשם ראב"ה הולין פ' א'
 א'כ"ג. רבי משה שם ס"ח מן בשם איסור ודור
 הארוך כלל ג' ס' ו' (להחמיר בראב"ה). וראה מ"מ וציונים.
שפו כדלעיל ספ"ה ושי"ג.
שפז שניה. איסור והיתר. מהר"ם. מ"א ס"ק לב.
שפח מ"א ס"ק א' (שרין זה שבשי"ע שהוא למד
 שדובר לא היו חרף). ח"י ס"ק א'.
שפט סמ"ק פ' רבב (ע' רכה). ש"ע ס"ג.
שצ ח"י שם.
שצא רמ"א ס"ג.
שצב טור ושו"ע. סמ"ק שם. רמ"א שם.

שצג עולת שבת ס"ו. ובדלעיל מ"א ושי"ג.
שצד (ד) ח"א ס"ק לז.
שצה מ"א ס"ק לה.
שצו סמ"ק. פ' שם. מ"א שם ס"ק כ. מ"א
 שם.
שצז ח"י ס"ק נא.
שצח מהר"ל הל' מאכלות אסורות בפסח (ע' קלה).
 רמ"א ס"ו. לפי שיש ח"י שם. ח"י שם.
שצט רמ"א שם. מ"א שם.
ת ח"א ס"ק לו (דע"פ משהו איכא). לקט הקוח הל'
 פסח ר"ה בשר יש להחיר. ובדלעיל ס"ב.
תא בעין. ובדלעיל שם, ושי"ג.
תב מ"א שם, ברעת הרמ"א שם (ששנעם זה מותר
 כשנתערב בתבשיל). דרכי משה (ס"ק י' שביעבד
 אין להחמיר). פ"ח. ח"י סוף ס"ק מא (בדפוסים ציון
 בריש סמ"ג. וראה ששיך לכאן. וכן ציון לעיל ס"ט).

שהוא דבר הנדבק ונסרך אבל המזן שאינו דבר נדבק ונסרך לו בקינוח מעט הוא נפרד מהסכין¹⁰¹ הרי כל סתם סכין נקי הוא ממנו ולפיכך כל דבר שאינו חריף שנחתך בסכין של המזן אפילו נחתך בקביעות ביד הנכרי בתוך הפסח וקודם שהדיוח נפל לתוך התבשיל הרי התבשיל מותר באכילה אף על פי שאין בו ס' כנגדו¹⁰² ויש לסמוך על דבריהם במקום הפסד מרובה או בשעת הדחק כגון לצורך שמחת יום טוב שאין לו מאכלים אחרים כל צרכו כמו שנתבאר למעלה¹⁰³:

נ כל דבר חריף שנחתך בסכין של המזן אפילו אינו בן יומו והוא נקי ומקונה יפה ואפילו נחתך קודם הפסח¹⁰⁴ אסור לאכלו בפסח לפי שעל ידי חריפותו ועל ידי דוחק הסכין בחתיכותו נפלמט מעם החמין הבלוע בסכין ונבלע בהתח¹⁰⁵ ועל ידי חריפותו מבלט את פנימת המעם מחמת שאינו בן יומו ונעשה מעם לשבח¹⁰⁶:

ס ויתום מהמת מרורו¹⁰⁷ הן נקראין דבר חריף ואם התכן בסכין של המזן אפילו אינו נקי¹⁰⁸ והוא בן יומו ואחר כך כבש אותם במלח ומים בכלי של המזן בן יומו הרי מו הכבישה מותרין בפסח לפי שכבר נתבטל בהן החמין בס' קודם הפסח¹⁰⁹ אבל הזיתים עצמן אסורין אלא לא היה הסכין בן יומו כיון שהן חריפים¹¹⁰ ואע"פ שאם נצרף כל הזיתים שנחתכו בסכין זה יש בהן ס' לבטל פליטת הסכין¹¹¹ אף על פי כן כולם אסורין לפי שיש לחוש שמא כל זית וזית נבלע משהו מפליטת הסכין¹¹² ולא נתפשט משהו זה בכל גוף הזית שיתבטל כתוכו בס' אלא כל משהו זה נבלע במקום החתך וסמוך לו מעט¹¹³ בענין שיש במשהו זה כדי ליתן מעם המזן גמור באותו מקום מזהות שהוא בלוע בתוכו וכן יש לחוש בכל זית וזית ולכך כולם אסורין אפילו ביו"ט האחרון¹¹⁴ ואפילו אם רוצה להסיר מכל זית את מקום החתך וסמוך לו מעט ולאכול המותר אין זה מועיל כלום דאפשר שבכמה זיתים נתפשטה בהן פליטת הסכין בכל גופן¹¹⁵ לפי שאין אנו יודעין אותו לפיכך כולם אסורין (ואפילו אם בס' זיתים מהן יש כדי לבטל פליטת כל הסכין בס' ויש כאן עוד הרבה זיתים מאד כדי לבטל הס' זיתים ברובו¹¹⁶ אין זה כלום שכבר נתבאר¹¹⁷ שכל יבש ביבש שנתבטל ברוב קודם הפסח הוא חוזר ונעור בפסח).

ואם חוזר ובישל כל זיתים אלו יחד קודם הפסח מותר לאכלן בפסח לפי שעל ידי

תג מ"א שם, ברעת הרמ"א (שאינו דבר הנדבק בו כל כך).

תד מ"א ס"ק ל, ברעת הרמ"א שם. ה"י שם. וראה ע"ז לעיל ס"ה, לענין מלח לא בדוק וש"נ.

תה סעוף לא.

תו אף שלפני הפסח מותרים כשנתבטל בס' או כשנתן מעט לפסח, כדלעיל ס"ב. וראה לקמן ס"ב המעט שאין הבלוע שפסחם בטל בס'.

תז חולין ק"ב רע"א, לפירוש ב' ברש"י שם. ש"ע י"ד ס"ו צו מ"א. ש"ך שם ס"ק ב.

תח תוס' ס"ה א"ב (צ"ד עי"ן). ס' התרומה ס"ו ס (ויכול להיות). דעת הב' בשור ושו"ע שם. ש"ך שם ס"ק ו (שכן דעת כל האחרונים וכן נהגים). מור כאן, מ"ז סוף ס"ק ד. מ"א ריש ס"ק ל"ח. ה"י ריש ס"ק ט"ב ובה' לעיל ס"ב. (לענין כבישה) וסמ"ז (לענין ביטול) וסמ"ה (לענין ירכה).

תט ראה עירובין ה. ב. ש"ך י"ד ס"ו צו ס"ק ב.

תי ראה מ"מ ועינים.

תיא מ"א ס"ק לח. וראה יעירל תורה (גג ע"ג ר"ל).

תיב שור (ומשמעותה) ושו"ע ס"ה. מ"א שם. מ"י ס"ק ד.

תיג רבכולי סכין משערין (פור ומ"א ומ"ז שם).

תיד ב"ח ס"ז ר"ה זיתים. מ"ז שם. מ"א שם.

תטו היינו כדי קליפה (ברעת הרא"ש חולין פ"ח ס' לא, ומור י"ד רס"ו צו), או כדי נטילה (ברעת הרשב"א

בתורת הבית הארוך ב"ד ש"א ד, סע"א כשם הראב"ד, וש"ע י"ד שם).

תטז י"ז ס"ק יא, וסי' תפ"ב ס"ד ק (שלא התיר רמ"א שם בי"ט ארוך רק לענין סתם כלים, וכדלעיל סמ"ז).

תז ברעת הרשב"א שם, והמ"א י"ד שם.

תיח כרין יבש כבש. פ"ח ב"ר"ד סי' צו ס"ק יח.

תיט לעיל ס"ב, ובמקם סמ"ז נתבאר שכן הוא גם לענין כל חרס בלוע מאיסור שנתערב בכלים אחרים.

הלכות פסח תמו

קצו

הבישול נפלט מעם החמץ ממקום שהיה בלוע בכל זית וזית ונתפשט בכל גוף הזיתים ונתבטל בס' קודם הפסח ואינו חוזר וניער בפסח^{הכ} אבל אם לא בישול אע"פ שהן כבושין במים כמה ימים וכל כבוש הוא כמבושל^{הכא} מכל מקום אינו כמבושל ממש ואין סומכין על הכבישה שעל ידי כן יהא איסור נפלט ממקום שנבלע בו כמו שסומכין על הבישול^{הכב} שהרי הכשר כלים האסורין הוא על ידי הגעלה בחמץ ולא על ידי כבישה במים צוננין אפילו כמה ימים^{הכג}.

ויש אומרים^{הכד} שאפילו בישראל כל הזיתים ביחד קודם הפסח ואפילו בישראל עמוהם עוד דברים אחרים שיש בהם ס' כנגד כל הזיתים אף על פי כן הזיתים עומדין באיסורן בפסח לפי שכל זית וזית לא נפלט ממנו מעם החמץ לגמרי על ידי הבישול אלא נשאר בו משהו ואף על פי שמישהו זה נתפשט על ידי הבישול בכל גוף הזית ונתבטל בתוכו בס' מכל מקום כיון שקודם שבישלו היה נרגש מעם החמץ במקצת הזית הדיינו במקום ההתקן וסמוך לו מעט והיה נקרא שם חמץ על אותו מעט הבלוע באותו מקצת כיון שלא נפלט ממנו החמץ לגמרי הרי מעט זה נקרא מעט חמץ כמו שהיה נקרא קודם שבישלו שהיה בו כדי ליתן מעט מורגש באותו מקצת^{הכה} וכיון שיש שם חמץ על מעט משהו זה הבלוע באותו מקצת הרי הוא חוזר וניער בפסח ואוסר את המקצת הוה שהוא בלוע בתוכו והחמץ בפסח אין לו ביטול לעולם כל זמן שיש שם חמץ עליו ולפי שאין אנו יודעים כמה הוא שיעורו של המקצת הוה שהיה נרגש בו מעט חמץ קודם שנבשל לפיכך כל הזית אסור שאפשר שהיה נרגש בכלו וכן כל זית וזית יש להסתפק בו שמה היה נרגש מעט החמץ בכלו.

אבל חמץ גמור שנתערב קודם הפסח בפחות מס' לה בלח כגון שכר לתוך מי דבש ואחר כך נפל לתוכו עוד מי דבש קודם הפסח בענין שיש בין הכל ס' כנגד השכר שבתוכם מותר לשתות הכל בפסח ואין השכר חוזר וניער אע"פ שנתערב תחלה בפחות מס' והיה מעט שכר נרגש בתערובות ונקרא עליו שם חמץ אין אומרים כיון שנקרא עליו שם חמץ שוב אינו נפקע ממנו ממעט שנבאר בי"ד ס' ק"ו^{הכז} ע"ש.

ולענין הלכה כיון שאיסור משהו בפסח מדברי סופרים יש להקל כסבא הראשונה ומכל מקום המחמיר שלא לאכלם עד יו"ט האחרון תבוא עליו ברכה.

וכל זה כשנחתכו בסכין של חמץ אפילו הוא מקונח ונקי ואינו בן יומיו אבל אם נודר לחתכם בסכין חדשה או שלא נשתמש בה חמץ בחמין מעולם מותר לאכלם בפסח מעיקר הדין^{הכח} אפילו נכבשו קודם הפסח כמלא ומים בקדירה של חמץ שלא היתה בת יומה^{הכט} לפי שהחמץ שנפלט מהקדירה לזיתים קודם הפסח הוא נתון מעט לפגם ואף על פי שבדבר חרף אין אומרים נתון מעט לפגם מכל מקום כיון שנתן המים על

תכ טז ש"ז. שם. אופן הא' במ"א שם. וברעת מרח"ם מלובלין בבי"ת ס' בה' כשע"ך י"ד ס' צד ס"ק בג ובפ"ז שם ס' צו ס"ק ה'. וראה פס"ד צמח צדק קפר. ד.

תכא ברעיל סכ"ז וש"ג.

תכב ט"ז שם. מ"א שם.

תכג מ"א שם. וראה לקטן ס' תנא ס"ם וש"ג.

תכד מוסקת במ"א שם.

תכה ברעת הרש"א בתורת הבית בי"ד ש"א (ת, א), שאפשר להחמיר אמור. שכן נפקס בשו"ע ס' קו

ס"א, תש"ך שם ס"ב ב (אף למ"ד שאין אומרים בכל האיסורים חתיכה נעשית נבלה. וכאן בחמין קודם הפסח אין החתיכה נעשית נבלה, רק הפגם הבלוע בה חוזר וניער ואוסר מקצת החתיכה).

תכו סימן זה בשו"ע"ר לא הגיע לרינו. וראה שו"ע שם, מתורת הבית שם (גם לענין בלעה איסור).

תכז ראה א"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"ה ע' רכג.

תכח טור שו"ע ס"ח.

קצה

הלכות פסח תמו

הזיתים כבר הוחלש כחן ונתבטל הריפותו^{תכט} (על ידי המים שנכלעו בהם על ידי כבישה זו) והוא שהמים הן הרבה מהזיתים^{תל} כמו שנתבאר ביו"ד סימן קי"ד.

ואם נכבשו בכלי המזן בן יומיו דינו כשאר מיני מלוחים וכבושים שאין מרבים בהם מלח שנמלחו ונכבשו בכלי של המזן בן יומיו כמו שנתבאר למעלה^{תמ}:

סא המזן הן גמור של ישראל שעבר עליו הפסח^{תנ} בין בשוגג בין במזיד^{תנד} ונתערב לאחר הפסח^{תנד} בשוגג בין במינו בין בשאינו מינו בין לח בלח בין יבש ביבש הרי הוא בטל ברוב^{תנה} ומותר אפילו באכילה דכיון שהמזן שעבר עליו הפסח אינו אסור אלא משום קנס שקנסוהו חכמים על שעבר עליו בכל יראה ובל ימצא לפיכך אינו אסור אלא כשהוא עומד בעינו כמו שהיה בשעה שעבר עליו אבל אם נתערב אחר כך ברוב היתר כיון שונשתנה מכמו שהיה בשעה שעבר עליו הפסח לא קנסוהו חכמים.

ומכל מקום אסור לערבו בידים ברוב היתר שאין מבטלין אסור לכתלה^{תנד} ואם עבר ועירבו במזיד הדינו שרדע שאסור לעירבו^{תנד} ואף על פי כן עירבו ברוב היתר כדי לבטלו דינו כשאר מבטל אסור במזיד שאסור לו ולאנשי ביתו^{תנד} ומותר לאחרים כמו שנתבאר ביררה דעה ס' צ"ט^{תנד} עיין שם כל פרטי דין זה.

ויש אומרים^{תנד} שהמזן שעבר עליו הפסח כיון שהוא אסור מדברי סופרים הרי דינו כשאר איסורי דברי סופרים שאינן בטלין בפחות מששים אם התערבות הוא לח בלח בין שנתערב במינו בין שלא במינו בין שיש בתערובת ממשו של אסור בין שאין שם אלא מעטו בלבד^{תנה} כגון החיבת המזן שעבר עליו הפסח שנפלה לתבשיל וותח של המזן שנתחמץ לאחר הפסח ואין בתבשיל ס' כנגד החתיכה הרי התבשיל אסור באכילה ובהנאה אף לאחר שהסיר החתיכה ממנו.

ומכל מקום מותר למכרו לנכרי שהרי אין הנכרי מוסיף לו דמים בעד מעט החתיכה שנפלט לשם ונמצא שאינו נהנה כלל ממנה^{תנד} אבל אם יש בהתערובת ממשות המזן שעבר עליו הפסח צריך לזהר שלא יקבל דמים מהנכרי רק מה שהתערובת היה שזה קודם שנפל החמץ לתוכו או שיקבל ממנו כל דמי התערובת עם החמץ שבתוכו וישליך דמי החמץ לאיבוד כגון לים או לנהר עמוק דנמצא שאינו נהנה כלל מחמץ זה^{תנד}.

תכט מור. מ"א ס"ק מט.

תל איסור והיתר האריך כלל ב דין ה. שו"ע ביו"ד ס' ע"א. ע"כ קודם ס' יג. ופירש שם ס' ע"א. ע"כ. ולענין זכ"ל קודם ס' יג. ומוחזק יעקב ככל ו ס"ק כד. ולענין מלוחים וציר ראה לעיל ס'כ"ח. וראה פסקו אה"ע ע"כ.

64.

תלא סוף כה.

תלב גמרא ל' א (הני מילי בעיניה אבל על ידי תערובת

ל"א).

תלג ה"ש ל' א ר"ה אבל דא"ש פ"ב ס' ה (אפילו

שהיה בעיניה).

מור ושו"ע ס"ק יח.

תלד ואם נתערב קודם הפסח ועבר עליו הפסח, נהבאר

לעיל ס' תנב ס"ג. ואם נתערב בתוך הפסח ועבר

עליו הפסח ראה לעיל ס' תנב ק"א ס"ק ז (ר"ה וביו"ט).

תלה מ"א ס"ק ט. פרי"ח ס"א. ובשם כל הפוסקים.

תלו ר"ה פ"ב ס' ה. מור ונ"א שם. פרי"ח שם ר"ה

וראה.

תלו מ"ו י"ד ס' צ"ג ס"ק ז.

תלח מ"ו שם פ"ק ג. בשם רש"ל ב"ב של שלמה הלוי

פ"ז ס' נג.

תלט סימן זה כשע"ר לא הגיע לדינו, וראה שו"ע שם

ס'ה"ו ובפר"ח שם. ח"י ס"ק ז.

תמ מור ושו"ע ס"א.

משמעות השו"ע שם.

תמא מודברי פ"ג רמז תנ"ה. שו"ע ס' תס ס"ג, אף

בתוך הפסח. וז"ה לעיל ס"א. אלא שבה לא

קיי"ל כותיהו, כדלעיל ס"ב. אבל כאן בחמץ שעבר עליו

הפסח שהוא רק איסור דרבנן, מותר לדברי הכל, כדלעיל

ס' תנב ס"ג ובק"א שם ס"ק ב. ואם מעט החמץ משבח

את התבשיל שנפל לתוכו, ראה לעיל ס' תנב ס"ג, ו

שצריך למכרו חוץ מרמי מעט המזן שבו.

תמג הגהות מיימוניות סוף הל' פסח. מ"א ס"א. מור

ושו"ע יו"ד ס' תלד ס"ב. וכדלעיל ס' תנב ס"ג

(כשתערב קודם הפסח ועבר עליו הפסח). וש"נ.

הלכות פסח תמו

קצט

ואפילו הוא עצמו מותר לאכול כל התערובת על ידי שיפדה את החמץ שבתוכו¹⁰¹ דהיינו שימול ממעותיו סכום דמי החמץ זה וישליכם לאיבוד דנמצא שאנו נזנה כלל כמה שעבר הפסח על המין זה ושוב אין לנו לקונסו¹⁰² שלא יאכלנו כיון שכבר נתערב בהיתר.

ואם התערובת הוא יבש ביבש הרי הוא בטל ברוב כמו בשאר איסורין¹⁰³ ומותר אפילו באכילה.

ואם אין בתערובת רוב כנגד חמץ זה¹⁰⁴ כגון שנתערב אחד באחד או שנים בשנים צריך לפדות את החמץ ואחר כך יאכל את כל התערובת או שימכור הכל לצברי ולא יקבל ממנו רק מחצית הדמים דהיינו דמי היתר בלבד¹⁰⁵.

ולענין הלכה יש להחמיר כסברא האחרונה אבל אם הוא הפסד מרובה או שעת הרחק יש לסמוך על סברא הראשונה¹⁰⁶ (כי כן עיקר):

סב עיסה שנתחמצה לאחר הפסח בשמרי שבר שעבר עליו הפסח אע"פ שיש בה ס' כנגד השמרים הרי היא אסורה¹⁰⁷ אפילו בהנאה דכיון שהשמרים העמידו אותה וכל דבר המעמיד הרי הוא כאלו הוא עומד בעין¹⁰⁸ הרי כאלו כל העיסה היא שמרים.

לפיכך אם הוא רוצה למכרה לצברי ולא יקבל ממנו רק כמו שהיתה העיסה שוה קודם שנתן לתוכה השמרים אין זה מועיל כלום כיון שאנו רואים כל העיסה כאלו היא שמרים וכן אם הוא רוצה לפדות את השמרים אין מועיל כלום שאין פדיון מועיל לדבר שהיה בעין וכן הדין אם העמיד גבינות בחומץ של שבר שעבר עליו הפסח או שהעמיד מי דבש בשמרי שבר שעבר עליו הפסח וכן כל כיוצא בזה¹⁰⁹ ויש חולקין על זה¹¹⁰ ואומרים שפדיון מועיל לדבר המעמיד וכן יכול למכרו לצברי ולא יקבל ממנו דמי דבר המעמיד ובמקום הפסד מרובה יש לסמוך על דבריהם¹¹¹:

סג אם לקח שאור מעיסה שנתחמצה בשאור שעבר עליו הפסח ומעיסה זו השניה לקח שאור והזימן בו עיסה שלישית ומעיסה זו השלישית לקח שאור והזימן בו עיסה רביעית הרי עיסה זו הרביעית מותרת אפילו באכילה¹¹² בלא שום פדיון אבל עיסה הב' והג' דינן כעיסה הראשונה וכן אם לקח שמרים ממי דבש שהעמידוהו בשמרי שבר שעבר עליו הפסח והעמיד בהם מי דבש ב' וממי דבש הב' לקח שמרים והעמיד בהם מי דבש ג' וממי דבש הג' לקח שמרים והעמיד בהם מי דבש ד' הרי מי דבש הדר' מותר אפילו בשתיה לדברי הכל עיין סימן תמ"ב¹¹³ וכן כל כיוצא בזה:

תג שול"ת מור"ם מלובלין סי' קכא. שירי נוספת הגדולה סי' תמח הגה"ט אות ב. מ"א ס"ק מה.
תנא ע"ז לה, א. ח"א שם. ובדלעיל סי' תנב ס"י.
תנב ח"י סי' תנב ס"ק מה בשם האחרונים. וכ"ה לעיל שם ס"ק ס"י.
תנג ח"י שם ברע"ת עצמו. וכ"ה לעיל שם.
תנד ח"י שם. וכ"ה לעיל שם.
תנה שירי נוספת הגדולה סי' תמח הגה"ט אות ב. עולת שבת סי"ב. פריח סי"א ד"ה שמרים.
תנו סוף סי' שילענין העמוד לפני הפסח יש לסמוך על רעה זו רק בהפסד מרובה) ובק"א ריש ס"ק ט (שכשחועמד אחר הפסח מותר לחיבר הכל), וש"י.

תמד ב"י סוף הפינן. ח"א ריש ס"ק מה, ממשמעות הרמ"א סי"א. מ"ז ס"ק ת. וראה גם לעיל סי' תנב ק"א סוף ס"ק ב. וראה לעיל שם ס"ג. שאם נתערב קודם הפסח ועבר עליו הפסח אין הפדה מועלת אלא לדנאה ולא לאכילה.
תמה מ"א שם.
תמו מ"ז שם, ובמבואר בי"ד סי' קט ס"א.
תמז אפילו אינו חר בתרי (ש"ך י"ד סי' קט ס"ק ו).
תמח וברלע"ל סי' תנב ס"ה וש"נ.
תמח ח"י שם.
תמט ח"י ס"ק מה.